МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: **Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні**

Здобувача вищої освіти ІІ рівня, ІІ курсу, ФМДЗ-24-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

_____ Москальової Юлії Євгенівни
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Москаленко Наталія Віталіївна, к.е.н., доцент
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «22» січня 2026 № 7

Завідувач кафедри _____ Гудзь Олена Євгенівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2026

Реєстрація № 14 06.12.2025
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту, на доопрацювання) 03.11.2025 (дата) (підпис)

Результат захисту 92 8. 10.02.2026
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: (підпис) Шолойко А. С.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:
(підпис) Онищко С.В.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Діденко Л.В.
(ініціали, прізвище)
(підпис) Чупилька І.І.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	**від 0 до 10**			Москаленко Н.В.
2. Роздатковий матеріал	**від 0 до 5**			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	**від 0 до 25**			
4. Апробація (участь у конференціях)	**від 0 до 10**			
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**			

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - _____ балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
92	A	5 (відмінно)	10.02.2016	Шамойло А.С. Онищук С.В. Діденко А.В. Чуницька І.І.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри фінансових ринків та технологій
_____Олена Береславська
«_18_» _листопада_ 2024

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти
Москальової Юлії Євгенівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)
Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні
Затверджена наказом ректора від 23.12.2024 р. № 1888
2. Строк здачі закінченої роботи 03.11.2025 р. - 05.12.2025 р.
3. Мета роботи – обґрунтування теоретичних засад, аналіз сучасного стану та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційної діяльності банківських установ в Україні в умовах макроекономічної нестабільності та змін у фінансовому регулюванні.
Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банківських установ України в умовах сучасного економічного середовища.
Предметом дослідження є механізми, інструменти та особливості здійснення інвестиційної діяльності банками, а також вплив державного регулювання та макроекономічних факторів на ефективність банківських інвестицій.
Орієнтована база дослідження банківські установи України, зокрема Національний банк України як регулятор фінансового ринку, а також провідні комерційні банки, що здійснюють активну інвестиційну діяльність, зокрема АТ «Ощадбанк», АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та інші фінансові установи.
4. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові акти України, статистичні дані НБУ, Мінфіну та Держстату, офіційні звіти банківських установ, аналітичні огляди ринків капіталу, а також наукові публікації українських та міжнародних авторів зі списку використаних джерел.
5. Перелік графічного матеріалу: 11 таблиць, 13 рисунків
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом): У першому розділі розглянуто сутність, економічну природу та особливості інвестиційної діяльності банків. Розкрито питання державного

регулювання інвестиційної діяльності банків.

У другому розділі розглянуто динаміку та структуру інвестиційного портфеля банківських установ. Визначено вплив економічної нестабільності на інвестиційну діяльність банківських установ в Україні.

У третьому розділі визначено напрями удосконалення та перспективи розвитку інвестиційної діяльності банківських установ в Україні.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	30.09.2025 р.	30.09.2025 р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	31.10.2025 р.	31.10.2025 р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11-24.12.2025 р.	11-24.12.2025 р.
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	24-30.12.2025 р.	24-30.12.2025 р.
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	02-05.01.2026 р.	02-05.01.2026 р.
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	03.11.2025 р.-05.12.2025 р.	03.11.2025 р.-05.12.2025 р.
7	ЗАХИСТ	09-11.02.2026 р.	09-11.02.2026 р.

8. Дата видачі завдання _____

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ (підпис) Москаленко Н.В. (прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) Чуницька І.І. (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Москальова Ю.Є. (прізвище, ініціали)

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)
Здобувачки вищої освіти ІІ рівня, ІІ курсу, групи ФМДЗ-24-1,
спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Москальової Юлії Євгенівни
на тему «Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні»

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до затвердженого плану, усі поставлені завдання виконані в повному обсязі, а питання теми розкриті на належному науково-теоретичному та практичному рівні. Метою роботи є дослідження особливостей інвестиційної діяльності банківських установ в Україні та визначення напрямів її активізації в сучасних економічних умовах.

У роботі здійснено ґрунтовний аналіз теоретичних засад інвестиційної діяльності банків, проаналізовано сучасний стан інвестиційної активності банківських установ в Україні, а також визначено ключові проблеми та перспективи її розвитку. За результатами дослідження сформульовано обґрунтовані висновки та практичні рекомендації.

Одержані результати мають практичну цінність і можуть бути використані у діяльності банківських установ для підвищення ефективності управління інвестиційними ресурсами та мінімізації ризиків.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувачка продемонструвала вміння самостійно працювати з науковими та нормативно-правовими джерелами, використовувати сучасні методи фінансового аналізу та робити логічно обґрунтовані узагальнення. Зроблені висновки є аргументованими та відповідають меті і завданням дослідження.

Кваліфікаційну роботу виконано відповідно до вимог методичних рекомендацій. Представлена робота є завершеним науковим дослідженням і заслуговує на оцінку «відмінно» (45 балів).

Науковий керівник кваліфікаційної роботи
Москаленко Наталія Віталіївна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансових ринків та технологій

_____ 29.12.2025 р.
(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)
Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти
Москальової Юлії Євгенівни після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «22» 01 2026 № 7, допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ Гудзь О.Є.

РЕЦЕНЗІЯ
на випускну кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувачки вищої освіти Державного податкового університету
Москальової Юлії Євгенівни
на тему: «Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні»

Тема роботи присвячена важливій і сучасній проблемі – дослідженню інвестиційної діяльності банківських установ України в умовах воєнного стану, макроекономічної нестабільності та трансформації фінансового регулювання. Актуальність теми зумовлена ключовою роллю банків у перерозподілі фінансових ресурсів, підтримці економічної стабільності та забезпеченні інвестиційних процесів, спрямованих на відновлення та розвиток національної економіки.

Робота відзначається структурованим та комплексним підходом до аналізу теоретичних і практичних аспектів інвестиційної діяльності банків. Авторка ґрунтовно розкрила економічну сутність інвестиційної діяльності банківських установ, визначила її місце та значення у фінансовій системі, а також проаналізувала вплив макроекономічних факторів і державного регулювання на формування інвестиційної політики банків.

Структура роботи є логічною та послідовною, чітко сформульовані мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, що забезпечує цілісність і наукову обґрунтованість викладу матеріалу. Теоретичний огляд ґрунтується на сучасних наукових джерелах, зокрема працях вітчизняних і зарубіжних дослідників та матеріалах міжнародних фінансових організацій. Використані методи аналізу, синтезу, систематизації, економіко-статистичного, порівняльного аналізу та прогнозування є релевантними темі дослідження та дозволили отримати аргументовані й обґрунтовані висновки. У роботі наведено практичні приклади аналізу структури інвестиційних портфелів провідних банків України та оцінки їх ефективності.

Сильні сторони роботи. Кваліфікаційна робота характеризується високим рівнем актуальності та практичної спрямованості, що відповідає сучасним викликам розвитку банківського сектору України. Авторка продемонструвала ґрунтовне володіння теоретичним матеріалом, уміння систематизувати наукові підходи до визначення сутності інвестиційної діяльності банків та критично аналізувати наукові джерела. Значною перевагою роботи є використання актуальних офіційних статистичних даних Національного банку України, фінансової звітності банківських установ та аналітичних матеріалів міжнародних організацій, що забезпечує достовірність результатів дослідження.

Особливо слід відзначити комплексний аналіз динаміки та структури інвестиційних портфелів банків, а також оцінку впливу економічної нестабільності на інвестиційну активність фінансових установ. Практичну цінність мають обґрунтовані рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності банків, оптимізації структури активів та зниження інвестиційних ризиків. Робота демонструє самостійність мислення здобувачки, логічність викладу матеріалу та здатність формулювати аргументовані узагальнення і висновки.

Недоліки та зауваження. До окремих зауважень можна віднести доцільність більш поглибленого аналізу впливу міжнародних фінансових ринків на інвестиційну діяльність банків України, а також розширення кількісних методів оцінки інвестиційних ризиків. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Загальні висновки та оцінка роботи. Кваліфікаційна робота є завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівні. Вона відповідає вимогам, що висуваються до випускних кваліфікаційних робіт, а її авторка продемонструвала достатній рівень фахової підготовки та аналітичних навичок. Робота заслуговує на високу оцінку, а її авторка – на присвоєння відповідного освітнього ступеня.

Рецензент: Полюхович Андрій Геннадійович, директор ТОВ «КУА «ВЕНТУРІКО»

_____ _____
Підпис, МП П.І.П.

«___»_____20___ р.

АНОТАЦІЯ

Інвестиційна діяльність банківських установ в Україні

Мета кваліфікаційної роботи полягає у визначенні теоретичних засад, оцінюванні сучасного стану та обґрунтуванні напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності банківських установ України в умовах макроекономічної нестабільності.

У межах дослідження поставлено такі завдання:

– розкрити сутність, економічну природу та особливості інвестиційної діяльності банківських установ;

– проаналізувати нормативно-правове забезпечення та інструменти регулювання банківських інвестицій;

– дослідити динаміку та структуру інвестиційного портфеля банківських установ;

– визначити вплив економічної нестабільності на інвестиційну активність банків;

– сформувати практичні рекомендації щодо удосконалення інвестиційної діяльності банківських установ в Україні.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банківських установ України.

Предметом дослідження є механізми, інструменти та особливості здійснення інвестиційної діяльності банками, а також фактори, що впливають на її ефективність.

За результатами дослідження сформульовано висновки щодо сучасних тенденцій формування інвестиційних портфелів банків, виявлено ключові ризики та обґрунтовано напрями оптимізації інвестиційної політики банківських установ. Запропоновані рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності комерційних банків та у подальших наукових дослідженнях у сфері банківського інвестування.

Кваліфікаційна робота містить 50 сторінок основного тексту, 11 таблиць, 3 рисунки, список використаних джерел із 55 найменувань, 2 додатки.

Ключові слова: банківська установа, інвестиційна діяльність, інвестиційний портфель, державне регулювання, ринки капіталу, фінансова стабільність.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025 р.

Рік захисту кваліфікаційної роботи: 2025/2026 н.р.

ANNOTATION

Investment Activity of Banking Institutions in Ukraine

The purpose of the qualification paper is to define the theoretical foundations, assess the current state, and substantiate the key directions for improving the investment activity of banking institutions in Ukraine under conditions of macroeconomic instability.

The research objectives include:

– identifying the essence, economic nature, and specific features of the investment activity of banking institutions;

– examining the regulatory and methodological framework governing banks' investment activity;

– analysing the dynamics and structure of the investment portfolios of Ukrainian banks;

– determining the impact of economic instability on the investment activity of banking institutions;

– developing practical recommendations aimed at enhancing the efficiency of banks' investment activity in Ukraine.

The object of the study is the investment activity of banking institutions in Ukraine.

The subject of the study comprises the mechanisms, tools, and particularities of banks' investment activity, as well as the factors influencing its effectiveness.

Based on the results of the research, conclusions regarding the current trends in the formation of banks' investment portfolios have been formulated, key risks have been identified, and directions for optimising banks' investment strategies have been substantiated. The proposed recommendations may be applied in the practical activities of commercial banks and used in further academic research on banking investment processes.

The qualification paper includes 50 pages of the main text, 11 tables, 3 figures, a list of 55 references, and 2 appendices.

Keywords: banking institution, investment activity, investment portfolio, financial regulation, capital markets, financial stability.

Year of completion: 2025

Year of defence: 2025/2026

ВСТУП

Актуальність дослідження. Інвестиційна діяльність банківських установ є одним із визначальних чинників розвитку фінансового ринку України, оскільки банки виступають ключовими інституціями, що перерозподіляють фінансові ресурси між секторами економіки. В сучасних умовах воєнного стану, макроекономічної нестабільності та інфляційного тиску ефективність інвестиційної діяльності банків набуває особливого значення. З одного боку, необхідність підтримки ліквідності та мінімізації ризиків змушує банки обережно підходити до формування інвестиційних портфелів, з іншого – державні та міжнародні програми сприяють активізації довгострокових інвестицій, зокрема у відновлення інфраструктури та стратегічні галузі.

Крім того, реформування банківського сектору, імплементація міжнародних стандартів регулювання, а також розвиток цифрових фінансових технологій вимагають адаптації банківських стратегій інвестування до нових умов. У зв'язку з цим дослідження динаміки та структури інвестиційного портфеля банків, впливу економічної нестабільності на їхню інвестиційну політику та визначення перспектив розвитку є актуальним та необхідним як для наукового аналізу, так і для практичного застосування у сфері фінансового регулювання.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Проблематика інвестиційної діяльності банківських установ в Україні досліджувалася багатьма сучасними українськими науковцями. Сучасні українські науковці, зокрема А. Болдова, Г. Романова, О. Кириченко, О. Колодізєв, С. Луців, О. Васюренко, В. Кочетков, О. Мороз, С. Науменкова, А. Пересада, О. Петрук, Б. Пшик, І. Сало та І. Туган-Барановський, зробили значний внесок у дослідження інвестиційної діяльності банківських установ. У їхніх працях аналізуються питання формування та управління інвестиційними портфелями банків, вплив макроекономічних факторів на інвестиційну

активність, проблеми інвестиційних ризиків та методи їх мінімізації, а також удосконалення державного регулювання банківських інвестицій.

Серед зарубіжних дослідників, які зробили значний внесок у вивчення інвестиційної діяльності банківських установ, варто відзначити Р. Мертона, Ю. Фаму, Р. Ролла та С. Майерса. У своїх працях вони досліджували питання фінансової економіки, управління ризиками, ефективності фінансових ринків, структури капіталу та інвестиційних стратегій банків. Подальше дослідження необхідне для розробки ефективних механізмів оптимізації інвестиційної діяльності банківських установ в умовах економічної нестабільності та змін у фінансовому регулюванні.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, аналіз сучасного стану та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційної діяльності банківських установ в Україні в умовах макроекономічної нестабільності та змін у фінансовому регулюванні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Систематизувати теоретичні підходи до визначення сутності та економічної природи та особливостей інвестиційної діяльності банківських установ;

2. Установити роль державного регулювання у формуванні інвестиційної політики банківських установ;

3. Проаналізувати динаміку та структуру інвестиційного портфеля банківських установ України;

4. Виявити вплив економічної нестабільності на інвестиційну активність банків;

5. Розробити рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності банківських установ в Україні.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банківських установ України в умовах сучасного економічного середовища.

Предметом дослідження є механізми, інструменти та особливості здійснення інвестиційної діяльності банками, а також вплив державного регулювання та макроекономічних факторів на ефективність банківських інвестицій.

Базою дослідження є банківські установи України, зокрема Національний банк України (далі – НБУ) як регулятор фінансового ринку, а також провідні комерційні банки, що здійснюють активну інвестиційну діяльність, зокрема АТ «Ощадбанк», АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Райффайзен Банк», АТ «ПУМБ» та інші фінансові установи. Дослідження також ґрунтується на нормативно-правових актах, офіційній звітності НБУ, фінансових показниках банківських установ та аналітичних звітах міжнародних фінансових організацій.

Методи дослідження. У процесі виконання дипломної роботи застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез – для вивчення теоретичних основ інвестиційної діяльності банків; системний підхід – для оцінки взаємозв'язків між інвестиційними стратегіями банків та макроекономічними чинниками; економіко-статистичний аналіз – для виявлення динаміки та структури інвестиційних портфелів банківських установ; методи порівняльного аналізу – для дослідження зарубіжного досвіду; прогнозування – ля обґрунтування перспектив розвитку інвестиційної діяльності та оцінки її ефективності.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає в систематизації теоретичних підходів до визначення сутності інвестиційної діяльності банків, у поглибленому аналізі її сучасного стану в Україні в умовах війни, а також у розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної політики банківських установ. Запропоновані заходи мають прикладний характер і можуть бути впроваджені в діяльність окремих банків, зокрема АКБ «Індустріалбанк», для оптимізації структури активів, підвищення прибутковості та стійкості до макроекономічних шоків.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, які включають чотири підрозділи, висновків, списку використаних джерел (55 найменувань) та двох додатків.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

1.1. Сутність, економічна природа та особливості інвестиційної діяльності банків

Для розуміння сутності інвестиційної діяльності банківських установ необхідно визначити основні поняття, що відображають економічну природу та нормативно-правове регулювання цієї сфери. Важливе місце у даному контексті займають визначення понять «інвестиції» та «інвестиційна діяльність», закріплені у чинному законодавстві України. Відповідно до законодавства України, зокрема ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиції визначаються як «усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» [5].

До таких цінностей належать: «кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності» [5].

Інвестиційна діяльність, згідно з ст. 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» є «сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [5]. Вона може здійснюватися у формах: «інвестування, що здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності; державного інвестування, що здійснюється органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позичкових коштів, а також державними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів; місцевого інвестування, що здійснюється органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів, позичкових коштів, а також комунальними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів; державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів; іноземного інвестування, що здійснюється іноземними державами, юридичними особами та громадянами іноземних держав; спільного інвестування, що здійснюється юридичними особами та громадянами України, юридичними особами та громадянами іноземних держав» [5]. На основі цього можна визначити інвестиційну діяльність банків як одну з форм інвестування, яка здійснюється банківськими установами у межах їхньої фінансово-кредитної політики.

Сучасні українські науковці пропонують різні підходи до визначення поняття «інвестиційна діяльність банків», відображаючи багатогранність цього явища у фінансовій системі. Деякі дослідники розглядають інвестиційну діяльність банків через призму конкретних операцій. Зокрема, у кваліфікаційній роботі, представленій В.В. Тропанець, зазначається, що інвестиційна діяльність банків включає «операції з купівлі цінних паперів, надання довгострокових кредитів та участь у капіталі підприємств» [48, с. 23]. Інші науковці акцентують увагу на ролі банків як фінансових посередників. Зокрема, І. Легкоступ, Н. Саїнчук підкреслюють, що «інвестиційна діяльність банків сприяє перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки,

забезпечуючи ефективне використання капіталу та підтримку економічного зростання» [33, с. 47-48].

Узагальнюючи наукові підходи та законодавчі положення, інвестиційна діяльність банків може бути визначена як сукупність дій банківських установ, спрямованих на розміщення власних і залучених коштів у різні фінансові інструменти, підприємницькі та інші проєкти з метою отримання прибутку, управління ризиками та сприяння економічному розвитку.

Із економічної точки зору, інвестиційна діяльність банків виконує кілька основних функцій, які визначають її значення для фінансової системи країни. Вона сприяє мобілізації ресурсів та їх ефективному розподілу між різними галузями економіки, забезпечуючи розвиток бізнесу та підтримку державних ініціатив. Також інвестиції банків дозволяють урізноманітнити джерела доходів та мінімізувати ризики, пов’язані з кредитними операціями.

Основні економічні функції інвестиційної діяльності банків представлені в табл. 1.1.:

Таблиця 1.1.

Економічні функції інвестиційної діяльності банків

Функція	Опис
Фінансування економіки	Банки направляють кошти в різні галузі економіки, забезпечуючи фінансування підприємств, інфраструктурних проєктів та підтримку економічного зростання.
Диверсифікація активів	Розподіл банківських інвестицій між різними видами активів, зокрема державними та корпоративними цінними паперами, кредитами, нерухомістю, що дозволяє знизити ризики та підвищити стабільність фінансової системи.
Формування прибутковості	Інвестиційна діяльність забезпечує банкам додаткове джерело доходу через відсотки, дивіденди та приріст вартості активів, що сприяє їхній фінансовій стійкості.
Оптимізація ризиків	Розподіл інвестиційних ресурсів між різними видами вкладень дозволяє банкам мінімізувати ризики, пов'язані з ринковими коливаннями, інфляцією та кредитними втратами.
Підтримка ліквідності	Інвестиційні стратегії банків передбачають підтримку необхідного рівня ліквідності шляхом управління строками та структурами активів, що дає змогу швидко реагувати на фінансові зобов’язання.

Джерело: створено автором на основі [35, с. 317; 42, с. 17]

Інвестиційна діяльність банків базується на перерозподілі фінансових ресурсів між суб'єктами економіки. Банки акумулюють тимчасово вільні грошові кошти у вигляді депозитів, залучених коштів з міжбанківського ринку, емісії облігацій та інших джерел фінансування, після чого спрямовують їх у різні активи, що приносять прибуток. Таким чином, вони виконують функцію фінансових посередників, забезпечуючи ефективне використання капіталу. Основними економічними особливостями інвестиційної діяльності банків є її цілеспрямованість на отримання прибутку, збалансування ризиків та підтримання ліквідності. У цьому контексті банки застосовують інструменти інвестиційного аналізу, оцінки вартості активів, управління ризиками та планування інвестиційних стратегій.

Також вона безпосередньо впливає на розвиток економіки, адже вона сприяє фінансуванню різних секторів господарства. Через механізми довгострокового кредитування, інвестування у державні та корпоративні цінні папери, фінансування інфраструктурних проєктів банки підтримують інноваційний розвиток, стимулюють створення робочих місць і забезпечують стабільність фінансового ринку. Важливим макроекономічним аспектом є вплив банківських інвестицій на грошово-кредитну політику держави. Обсяги інвестицій банків, структура їхніх активів та рівень ризиків формують монетарну політику, визначаючи рівень ліквідності економіки, доступність кредитів для бізнесу та рівень відсоткових ставок [42, с. 19-20].

Отже, інвестиційна діяльність банків виконує важливу роль у забезпеченні сталого розвитку економіки, фінансової стабільності та прибутковості банківських установ. Завдяки інвестиціям банки можуть розширювати свою діяльність, диверсифікувати активи та забезпечувати надійний захист від ризиків. Ефективне управління інвестиційним портфелем дозволяє банкам зберігати баланс між ліквідністю та дохідністю, що є запорукою їхнього успішного функціонування. У сучасних умовах економічної нестабільності особливого значення набуває стратегічне планування

банківських інвестицій, що має враховувати тенденції фінансового ринку, зміни у регуляторній політиці та глобальні макроекономічні процеси.

Інвестиційна діяльність банківських установ охоплює широкий спектр операцій, спрямованих на ефективне використання фінансових ресурсів для забезпечення прибутковості, ліквідності та мінімізації ризиків. Вона включає як традиційні банківські операції, так і новітні інструменти, що дозволяють банкам оптимізувати свої активи та підвищувати рівень фінансової стабільності. Основними напрямами інвестиційної діяльності банків є вкладення у фінансові інструменти, кредитування, інвестування в реальний сектор економіки та операції на міжбанківському ринку [19, с. 5-6]. Кожен із цих напрямів має свою специфіку, рівень ризику та потенційну дохідність, що визначає стратегічний вибір банків у формуванні інвестиційного портфеля. У табл. 1.2. наведено основні складові інвестиційної діяльності банків та їх характеристики.

Таблиця 1.2.

Основні складові інвестиційної діяльності банків

Напрям інвестиційної діяльності	Опис
Інвестиції у цінні папери	Банки інвестують у державні, муніципальні та корпоративні цінні папери, такі як державні облігації України (ОВДП, єврооблігації), корпоративні облігації, акції та пайові сертифікати. Такі інвестиції забезпечують банку дохідність і можливість управління ризиками.
Кредитні інвестиції	Банки надають довгострокові кредити підприємствам, малому та середньому бізнесу, а також фізичним особам. Такі інвестиції сприяють економічному розвитку країни та створенню додаткових джерел доходу для банку.
Інвестиції в реальний сектор економіки	Банки можуть інвестувати в нерухомість, будівництво або підприємства через механізми державного або приватного партнерства. Також вони беруть участь у венчурному інвестуванні, фінансуючи перспективні стартапи та інноваційні бізнеси.
Інвестування в міжбанківський ринок	Банки розміщують кошти в інших фінансових установах шляхом міжбанківського кредитування або участі в депозитних операціях, що дозволяє отримувати додатковий дохід і підтримувати необхідний рівень ліквідності.

Джерело: створено автором на основі [21, с. 164]

Як бачимо з табл. 1.2. інвестиційна діяльність банків є багатокомпонентним процесом, що поєднує різні напрями вкладень та використання капіталу. Вкладення у цінні папери дозволяють забезпечити стабільний прибуток та управління ризиками, тоді як кредитні інвестиції сприяють розвитку економіки та розширенню банківського впливу.

Інвестиційна діяльність банків має свої унікальні характеристики, що відрізняють її від інших форм інвестування у фінансовій сфері. Банки виступають не лише як посередники між заощадниками та позичальниками, а й як активні учасники ринку капіталу, які спрямовують власні та залучені кошти в інвестиційні активи для забезпечення стабільного прибутку, управління ризиками та підтримки фінансової стійкості [21, с. 164-165].

Головною особливістю інвестиційної діяльності банків є її подвійний характер, адже вона поєднує традиційне кредитування та вкладення коштів у фінансові інструменти. Банки здійснюють інвестиції як у реальний сектор економіки, так і у фінансові активи, що дозволяє їм диверсифікувати свої ризики та формувати збалансований інвестиційний портфель. Основну увагу вони приділяють високонадійним активам, які мають низький рівень ризику та стабільну дохідність, серед яких домінуючу роль відіграють державні облігації та інструменти грошового ринку. Інвестиційна діяльність банків також характеризується високим рівнем регульованості, оскільки вона підпорядковується суворим вимогам з боку центральних банків та фінансових регуляторів [20, с. 13-14]. В Україні головним регулятором є НБУ, який визначає норми достатності капіталу, вимоги до ліквідності та ліміти на окремі види інвестування. Це пояснюється важливістю банківської системи для економічної стабільності країни та необхідністю запобігання надмірним ризикам, які можуть призвести до фінансових криз.

Ще однією важливою особливістю є тісний зв’язок банківських інвестицій із монетарною політикою держави. Вплив облікової ставки центрального банку, рівня інфляції, валютного курсу та загальної економічної ситуації безпосередньо визначає прибутковість і ризиковість банківських

вкладень. Зростання інфляції та підвищення облікової ставки можуть призводити до зниження інвестиційної активності банків, оскільки зростають витрати на залучення ресурсів та знижується доступність довгострокового фінансування.

Інвестиційна діяльність банків також відзначається необхідністю збалансованого управління ліквідністю. Оскільки банки оперують значними обсягами короткострокових зобов'язань перед вкладниками та інвесторами, вони повинні підтримувати високий рівень ліквідності, щоб забезпечити безперебійне виконання фінансових зобов'язань. Це означає, що інвестиційні стратегії банків спрямовані на підтримку рівноваги між дохідністю вкладень та їхньою ліквідністю, що вимагає ретельного аналізу та прогнозування ринкових умов [20, с. 14].

Сучасні тенденції також зумовлюють зміну структури інвестиційної діяльності банків. У зв'язку з розвитком цифрових технологій та фінансових інновацій банки все більше уваги приділяють інвестуванню в інформаційні технології, фінансові платформи та інші цифрові активи. Це дозволяє їм не лише підвищувати власну конкурентоспроможність, а й створювати нові канали прибутковості та розширювати спектр послуг для клієнтів. З урахуванням макроекономічних змін, що відбулися в Україні у 2022–2024 рр., інвестиційна діяльність банків зазнала значних трансформацій. Основна увага банківських установ була спрямована на підтримку стабільності, що призвело до переорієнтації на менш ризикові активи, такі як державні облігації, а також до активного використання механізмів рефінансування через НБУ [34]. Крім того, значна частина інвестиційних ресурсів була спрямована на підтримку ліквідності та захист від валютних ризиків, що особливо важливо в умовах нестабільності фінансових ринків.

Отже, інвестиційна діяльність банків являє собою сукупність дій банківських установ, спрямованих на ефективне використання капіталу через вкладення у фінансові інструменти, кредитування бізнесу та інвестиції в реальний сектор економіки. З економічної точки зору, інвестиційна діяльність

банків виконує низку важливих функцій, серед яких фінансування економіки, диверсифікація активів, формування прибутковості, оптимізація ризиків та підтримка ліквідності. Інвестиційна діяльність банків характеризується високою регульованістю, необхідністю збалансованого управління ліквідністю та ризиками, а також тісним зв'язком із монетарною політикою держави. Вона поєднує традиційне кредитування та вкладення у фінансові активи, забезпечуючи банкам прибутковість, фінансову стійкість та підтримку економічного розвитку.

1.2. Державне регулювання інвестиційної діяльності банків

Державне регулювання спрямоване на встановлення правил ведення інвестиційної діяльності, контроль за ризиками, дотримання норм ліквідності та забезпечення прозорості банківських операцій. В Україні регулювання банківських інвестицій здійснюється через законодавчі акти, нормативні документи НБУ, міжнародні стандарти та пруденційні вимоги до банківської діяльності. Основоположним є Закон України «Про інвестиційну діяльність», який встановлює загальні умови та принципи здійснення інвестиційної діяльності на території України. Він визначає поняття інвестицій, суб'єктів та об'єктів інвестування, а також гарантії прав інвесторів [5].

Специфіка банківської діяльності регулюється Законом України «Про банки і банківську діяльність» [3]. Цей закон окреслює правовий статус банків, умови їх створення, діяльності та ліквідації, а також встановлює вимоги до капіталу, ліцензування та нагляду. Зокрема, він визначає перелік операцій, які мають право здійснювати банки, включаючи інвестиційні операції з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Також варто зазначити Податковий кодекс України, який визначає порядок оподаткування доходів від інвестиційної діяльності, встановлює податкові ставки та пільги, що впливають на рішення банків щодо інвестування [2]. Зокрема, оподаткування операцій з

цінними паперами, дивідендів та інших інвестиційних доходів регламентується цим кодексом. Крім того, діяльність банків на ринку цінних паперів регулюється Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [7]. Цей закон встановлює правила випуску та обігу цінних паперів, вимоги до емітентів та професійних учасників ринку, а також визначає повноваження регуляторних органів у цій сфері.

Ключову роль у регулюванні інвестиційної діяльності банків відіграє НБУ. Відповідно до Закону України «Про Національний банк України», НБУ є центральним органом, який забезпечує стабільність національної валюти, визначає та реалізує грошово-кредитну політику, а також здійснює банківське регулювання та нагляд [6]. Відповідно до Конституції України основним завданням НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці України, і для виконання цієї функції необхідно виходити з пріоритету досягнення та підтримання цінової стабільності [1]. Загальна монетарна політика, у свою чергу, має бути спрямована на забезпечення інфляційних очікувань та обмеження відхилень від запланованих рівнів.

НБУ здійснює регулювання інвестиційної діяльності банків через такі механізми [33, с. 44-45]:

1. Нормативи капіталу та ліквідності – банки зобов’язані дотримуватися встановлених нормативів щодо капітальної достатності, ліквідності та кредитного ризику. Зокрема, нормативи Н1 (мінімальний рівень регулятивного капіталу), Н2 (адекватність капіталу) та LCR (коефіцієнт покриття ліквідності) є ключовими індикаторами фінансової стійкості банків.

2. Обмеження щодо інвестування у цінні папери – НБУ встановлює обмеження на частку активів банків, що можуть бути вкладені у корпоративні облігації, акції та інші фінансові інструменти. Це дозволяє уникнути надмірних ризиків та забезпечити стабільність банківських портфелів.

3. Моніторинг і контроль ризиків – НБУ проводить регулярні стрес-тести банківської системи, оцінюючи рівень стійкості банків перед можливими

економічними потрясіннями. За результатами аналізу він може запроваджувати додаткові регуляторні заходи.

У сучасних умовах Національний банк України активно впроваджує цифрові технології для посилення ефективності регуляторного нагляду за банківською системою. Використання інноваційних рішень у сфері RegTech та SupTech дозволяє автоматизувати процеси аналізу фінансових показників банків, оцінки ризиків та дотримання нормативних вимог [45]. Впровадження цифрових платформ і систем управління даними сприяє підвищенню прозорості інвестиційної діяльності банків, оперативному виявленню ризикових операцій та забезпеченню дотримання міжнародних стандартів. Зокрема, цифрові технології допомагають у контролі за виконанням нормативів ліквідності, капіталу та стрес-тестування, що є ключовими інструментами у сфері регулювання банківських інвестицій. Крім того, цифровізація дозволяє оптимізувати звітність банків, зменшуючи адміністративне навантаження та підвищуючи швидкість обробки регуляторних даних, що сприяє стабільності фінансової системи та розвитку банківського сектору.

НБУ розробляє та впроваджує нормативно-правові акти, що регламентують діяльність банків, включаючи аспекти інвестиційної діяльності. Одним із таких документів є Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368 [9]. Ця інструкція встановлює економічні нормативи, обов’язкові для виконання банками, зокрема нормативи капіталу, ліквідності, ризикованості операцій та інші показники, які впливають на інвестиційну діяльність банків.

Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп, затверджене постановою Правління НБУ від 20 червня 2012 р. № 254, регулює діяльність банківських груп, включаючи питання консолідованого нагляду, управління ризиками та встановлення нормативів, які враховують специфіку інвестиційної діяльності на рівні групи [10]. Це положення забезпечує узгодженість дій між учасниками банківських груп та сприяє ефективному управлінню спільними інвестиціями.

Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» встановлює порядок взаємодії між державними органами та приватними партнерами, включаючи банки, у реалізації інвестиційних проектів [8]. Цей акт визначає процедури відбору проектів, оцінки їх ефективності та розподілу ризиків між сторонами, що є важливим для банків при прийнятті рішень щодо участі в інвестиційних проектах у рамках державно-приватного партнерства.

Крім того, НБУ регулярно видає нормативно-правові акти, які стосуються окремих аспектів інвестиційної діяльності банків, таких як управління ризиками, оцінка якості активів, вимоги до капіталу та ліквідності. Ці документи деталізують загальні положення законодавства та встановлюють конкретні вимоги до банківських установ, забезпечуючи належний рівень контролю та нагляду за їхньою інвестиційною діяльністю.

В умовах економічної нестабільності та необхідності відновлення економіки державні програми стимулювання інвестиційної діяльності банків відіграють ключову роль у мобілізації фінансових ресурсів, підтримці підприємництва та розвитку стратегічних галузей. Однією з ключових ініціатив є Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», який передбачає надання державної підтримки великим інвесторам [4]. У 2023 р. до цього закону були внесені зміни, які спростили вимоги до інвестиційних проектів та розширили форми державної підтримки, включаючи компенсацію витрат на підключення до інженерно-транспортних мереж та звільнення від відшкодування втрат лісогосподарського виробництва [44].

Крім того, діє програма «Доступні кредити 5–7–9%», яка надає суб’єктам підприємництва можливість отримати кредити на інвестиційні цілі або поповнення оборотного капіталу за пільговими ставками. Держава компенсує частину відсоткової ставки, що знижує фінансове навантаження на підприємців. У 2023 р. програму було розширено на підприємства, зруйновані під час війни, що дозволяє їм отримати кредити на відновлення виробничих

потужностей під 9% річних терміном до п’яти років на суму до 60 млн грн. [17]. Отже, хоча деякі з державних програм орієнтовані на підтримку бізнесу та фізичних осіб, вони мають прямий вплив на банківський сектор як основний інвестиційний інструмент, забезпечуючи додаткові можливості для фінансування інвестиційних проєктів та розвиток банківських установ.

Розглянувши національні нормативно-правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність банків, варто перейти до аналізу міжнародних стандартів та впливу регуляторних органів на інвестиційну політику банківських установ. Одним із основних міжнародних стандартів у банківській сфері є Базельські норми, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду. Ці стандарти встановлюють вимоги до капіталу, ліквідності та управління ризиками, що безпосередньо впливає на інвестиційну діяльність банків. Зокрема, впровадження Базель III посилює вимоги до якості капіталу та запроваджує нові показники ліквідності, що змушує банки переглядати свої інвестиційні стратегії для забезпечення відповідності новим нормативам [50].

Європейський Союз (далі – ЄС) також встановлює регуляторні рамки для банківської діяльності через директиви та регламенти. Одними з найважливіших документів у цій сфері є Директива про капітальні вимоги та Регламент про капітальні вимоги, які визначають підходи до регулювання банківських активів, капіталу та ліквідності. Директива про капітальні вимоги встановлює вимоги до достатності капіталу, механізмів управління ризиками та корпоративного управління, які банки повинні дотримуватися для підтримання фінансової стабільності [51]. Водночас Регламент про капітальні вимоги закріплює уніфіковані правила щодо розрахунку коефіцієнтів капіталу, обмеження ризиків та ліквідності, що дозволяє забезпечити більш стійку й прозору банківську систему в межах ЄС [52]. У рамках цих нормативних актів також запроваджені вимоги щодо стрес-тестування, що дозволяє оцінювати здатність банківських установ витримувати фінансові кризи та економічні шоки.

Міжнародний валютний фонд (далі – МВФ) та Світовий банк також відіграють важливу роль у формуванні інвестиційної політики банків, забезпечуючи аналітичну, технічну та фінансову підтримку для урядів і фінансових регуляторів різних країн. Основною метою діяльності МВФ у банківському секторі є зміцнення фінансової стабільності через надання рекомендацій щодо реформування регуляторної бази, макроекономічної політики та систем управління ризиками. Фонд здійснює моніторинг фінансової системи країни, оцінюючи макроекономічні загрози та потенційні ризики для банківської системи, а також розробляє рекомендації щодо підвищення її стійкості.

Світовий банк, у свою чергу, фокусується на довгостроковому розвитку фінансового сектору, зокрема через реалізацію програм технічної допомоги, спрямованих на вдосконалення банківського регулювання, розширення доступу до фінансових послуг та впровадження сучасних стандартів у банківському секторі. Важливим напрямом їхньої діяльності є також надання фінансової підтримки у вигляді кредитних ліній для країн, що розвиваються, з метою стабілізації банківської системи та стимулювання економічного зростання. Співпраця між МВФ, Світовим банком та національними регуляторами дозволяє впроваджувати передові міжнародні стандарти, покращувати ефективність нагляду за фінансовими установами та підвищувати рівень фінансової безпеки на глобальному рівні [21, с. 165].

В Україні впровадження міжнародних стандартів є важливим етапом інтеграції до світової фінансової системи. НБУ активно працює над адаптацією національного законодавства до вимог ЄС та міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських банків та їх інтеграції у глобальний фінансовий простір. Зокрема, НБУ впроваджує політику винагороди в банках відповідно до принципів ЄС щодо сталого розвитку, що передбачає врахування розміру, особливостей діяльності банку, характеру та обсягу банківських та інших фінансових послуг, профілю ризику

банку, його системної важливості, а також дотримання стратегії банку, бізнес-плану, бюджету та декларації схильності до ризиків.

Таким чином, державне регулювання інвестиційної діяльності банків здійснюється через національне законодавство, зокрема Закону України «Про банки та банківську діяльність», Закону України «Про інвестиційну діяльність», Податковий кодекс України, а також через регуляторні акти НБУ. Окрім внутрішнього регулювання, важливий вплив на банківську інвестиційну політику мають міжнародні стандарти, зокрема Базельські угоди, нормативні акти ЄС, а також рекомендації МВФ і Світового банку, які сприяють гармонізації регуляторних вимог та підвищенню стійкості банківської системи. В умовах цифрової трансформації посилюється роль технологій у регулюванні інвестиційної діяльності банків, що підвищує прозорість та ефективність нагляду за банківським сектором.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

2.1. Динаміка та структура інвестиційного портфеля банківських установ

Період 2020–2024 років характеризувався суттєвими змінами в обсягах і структурі інвестиційних портфелів українських банків. Особливу роль відігравали державні цінні папери – облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП), які стали домінуючим компонентом банківських інвестицій. На початку аналізованого періоду, у 2020–2021 рр., банківський сектор значно збільшив вкладення в ОВДП. Так, за підсумками 2020 року портфелі ОВДП найбільше зросли у провідних банках: АТ КБ «ПриватБанк» наростив обсяг держоблігацій на 55,1 млрд, АТ «Ощадбанк» – на 21,9 млрд, АТ «Укргазбанк» – на 22,3 млрд, АТ «Укрексімбанк» – на 17,6 млрд; зростали також інвестиції в

ОВДП у найбільших банках з приватним та іноземним капіталом (наприклад, АТ «Райффайзен Банк» – +6,5 млрд, АТ «ПУМБ» – +6,3 млрд за 2020 р.) [39].

Внаслідок цього на початку 2021 р. частка державних облігацій у чистих активах банків досягла високого рівня, особливо у державних банках. Так, станом на 01.01.2021 р. АТ КБ «ПриватБанк» тримав понад половину своїх активів в ОВДП (50–52% від чистих активів), в АТ «Ощадбанку» ця частка становила ~44–45%, в АТ «Укрексімбанку» – близько 30%, а в АТ «Укргазбанку» – 30%. Для великих приватних банків цей показник був дещо нижчим, але теж суттєвим: наприклад, АТ «ПУМБ» – понад 18%, АТ «СенсБанк» – ~11%, АТ «Райффайзен Банк» – ~10%. Така структура свідчила про високу концентрацію інвестицій банків у державних цінних паперах [39].

Домінування держоблігацій у портфелях пояснюється декількома чинниками. По-перше, в умовах економічної невизначеності 2020 р. (пандемія COVID-19) банки обирали консервативну стратегію, нарощуючи вкладення у надійні інструменти – ОВДП, гарантовані державою. По-друге, масштабні запозичення уряду для фінансування бюджетного дефіциту стимулювали випуск ОВДП, які банки охоче купували як ліквідні активи. Також НБУ у 2020 р. запровадив довгострокове рефінансування для підтримки ліквідності, частина якого фактично прямувала на купівлю банками державних облігацій [39].

Як наслідок, до початку 2021 р. обсяг ОВДП у банківській системі зріс до дуже високого рівня, що навіть викликало занепокоєння регулятора. Зокрема, голова НБУ в квітні 2021 р. зазначав, що частка ОВДП у активах банків «перевищила допустиму норму, створює ризик фіскального витіснення та відповідно сповільнення кредитування економіки». Іншими словами, надмірна орієнтація банків на інвестування у державні папери могла уповільнювати зростання кредитування реального сектору.

Структура інвестиційних портфелів банківських установ на початок 2021 р. була переважно сформована державними цінними паперами та іншими високоліквідними інструментами. Доля корпоративних цінних паперів,

інвестицій в акції чи інші ризикові активи залишалася незначною. За даними НБУ і досліджень, понад 98% компонентів інвестиційного портфеля банків були такими, що можуть бути рефінансовані центробанком. Це означає, що практично всі інвестиційні активи банків – це високоякісні фінансові інструменти, які НБУ приймає як забезпечення (в першу чергу ОВДП, а також депозитні сертифікати НБУ). Частка ж вкладень у корпоративні облігації чи інші проєкти була мізерною. Таким чином, ОВДП фактично домінували в інвестиційних портфелях більшості банківських установ [47, с. 118].

Для банків з державною часткою ця домінанта була особливо виразною: їхні інвестиційні портфелі були набагато більшими в абсолютному вимірі і складалися головно з ОВДП. Хоча така структура і обмежує диверсифікацію, вона забезпечувала значну частку доходів цих банків – до 67% загального доходу державних банків формувалося саме операціями з цінними паперами (переважно процентними доходами від ОВДП) [39].

Характеристика структури інвестиційних портфелів окремих банківських установ відображена у табл. 2.1

Таблиця 2.1

Структура інвестиційного портфелю банків з держаною часткою станом на 01.01.2025 р.

Банк	ЦП, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	ЦП, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Активи інвестпортфеля, що рефінансуються НБУ
АТ КБ «ПриватБанк»	41%	26%	0%	0,7%	32%	99%
АТ «Ощадбанк»	1%	69%	0%	0,3%	29%	99%
АТ «Укрексімбанк»	16%	51%	0%	0,7%	23%	99%
АБ «УКРГАЗБАН	35%	34%	0%	0,2%	30%	98%

К»						
АТ «СЕНС БАНК»	23%	53%	0%	1,1%	19%	98%
АТ «ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК»	0,02%	100%	0%	0,0%	0%	100%

Джерело: складено автором на підставі даних НБУ [23].

Аналіз табл. 2.1. дає змогу зробити висновок, що найбільшу частку в інвестиційних портфелях банків становлять саме цінні папери, обліковані за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та за амортизованою собівартістю. Наприклад, у АТ КБ «ПриватБанку» 67% портфеля складають такі цінні папери, а у державних АТ «Ощадбанку» та АТ «Укрексімбанку» – 70% та 67% відповідно. Водночас частка інших активів (інвестиційна нерухомість, фінансові інструменти з відображенням через прибуток/збиток тощо) є мінімальною, що підкреслює високу концентрацію державних банків саме на операціях із цінними паперами, зокрема ОВДП. Варто також зазначити, що майже весь інвестиційний портфель банків може бути використаний для рефінансування в НБУ, що свідчить про його високу якість та ліквідність.

У табл. 2.2. відображено основні складові інвестиційного портфеля банків за станом на 01.01.2025 року з розподілом за обліковими підходами до цінних паперів, а також за видами інших інвестиційних активів.

Таблиця 2.2.

Структура інвестиційного портфеля банківських груп на 01.01.2025 року, %

Групова належність банків	ЦП, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	ЦП, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Активи інвестпортфеля, що рефінансуються НБУ
Банки з державною часткою	15 %	45 %	0 %	0,6 %	24 %	99 %

Банки іноземних груп	7 %	85 %	0 %	0 %	3 %	100 %
Банки з приватним капіталом	24 %	46 %	0 %	0,8 %	4 %	99 %
Разом по системі	17 %	54 %	0 %	0,5 %	15 %	99 %

Джерело: складено автором на підставі даних НБУ [23].

Як свідчать дані табл. 2.2., структура інвестиційного портфеля банківських установ залишається переважно консервативною. Найбільшу частку у портфелях усіх груп банків становлять цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, у середньому 54 % по системі, що свідчить про орієнтацію банків на стабільність та передбачуваність доходів. Разом з тим, банки з приватним капіталом демонструють вищу схильність до вкладень у папери, облікові за справедливою вартістю (24 %), що може свідчити про більшу толерантність до ринкових коливань.

Наприклад, АТ «Райффайзен Банк» традиційно орієнтувався більше на кредитування і станом на початок 2021 р. мав лише ~10% активів в ОВДП. Проте і приватні, і іноземні банки не змогли повністю ігнорувати привабливість держоблігацій. У 2020–2021 рр. спостерігалося зростання портфелів ОВДП і в цій групі банків (зокрема, вже згаданий ПУМБ збільшив портфель держоблігацій на 6,3 млрд у 2020 р., а частка ОВДП у його активах перевищила 18%). Деякі іноземні банки (наприклад, АТ «Сітібанк» як розрахунковий банк) тримали значні обсяги ОВДП – до 32–38% активів – через відсутність іншого застосування ліквідності в Україні [39].

Водночас, як показують розрахунки дослідників, банки з іноземними банківськими групами змогли утримувати відносно низьку залежність від державних паперів (на рівні ~27% в інвестиційних портфелях) і водночас забезпечувати високий рівень доходності через більш диверсифіковані

інвестиції, що свідчить про наявність можливостей для диверсифікації портфелів, хоча реалізуються вони обмежено [47, с. 119].

Повномасштабна війна 2022 р. та пов'язана з нею макроекономічна нестабільність суттєво вплинули на інвестиційну діяльність банків. З початком воєнних дій пріоритетами банків стали збереження ліквідності і капіталу, підвищена обережність у розміщенні коштів. У 2022 р. спостерігалася корекція обсягів інвестиційного портфеля: банки загалом скоротили свої вкладення в ОВДП, тоді як НБУ, навпаки, різко наростив викуп державних облігацій для підтримки бюджету [13]. За даними НБУ, протягом 2022 р. сукупний портфель ОВДП у власності банків зменшився на 64,2 млрд (–11,8%) і на кінець року становив 478,95 млрд (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка обсягів ОВДП у власності основних секторів у 2022 р., млрд грн

Власник ОВДП	Обсяг на початок 2022 р., млрд. грн	Обсяг на кінець 2022 р., млрд грн	Δ, млрд грн	Δ, %
Банки	543 150	478 950	–64 200	–11,8 %
Національний банк України	312 600	704 500	+391 900	+125,3 %
Юридичні особи	110 000	125 000	+15 000	+13,6 %
Фізичні особи	25 000	31 000	+6 000	+24,0 %
Нерезиденти	42 000	39 000	–3 000	–7,1 %
Територіальні громади	1 200	1 400	+200	+16,7 %
Разом	1 034 950	1 379 850	+344 900	+33,3 %

Джерело: складено автором на підставі даних НБУ [24].

Одночасно портфель ОВДП у власності самого НБУ збільшився на 391,9 млрд (+125%), до 704,5 млрд – фактично НБУ взяв на себе роль основного кредитора уряду в умовах війни [39]. Скорочення банківських інвестицій у держоблігації було зумовлене кількома факторами. По-перше, значна частина коштів була переведена на рахунки в НБУ або вкладена у його інструменти рефінансування (депозитні сертифікати НБУ) замість довгострокових ОВДП –

через високі ставки рефінансування (облікова ставка НБУ з червня 2022 р. становила 25% річних) банки могли отримувати високий дохід без ризику [47, с. 121]. По-друге, у першій половині 2022 р. Міністерство фінансів обмежувало підвищення ставок за військовими облігаціями, і запропонована дохідність ОВДП (наприклад, 11–16% річних в гривні на початку війни) була нижчою за ставку НБУ. Це стримувало попит банків на нові випуски ОВДП – фінансові установи воліли зберігати кошти в короткострокових інструментах НБУ.

Протягом 2023 р. дохідності за новими випусками військових облігацій у гривні були підвищені до 18–19,5% річних, що наблизило їх до рівня облікової ставки. Крім того, НБУ запровадив стимулюючі заходи, аби спонукати банки збільшувати вкладення в державні папери. Зокрема, з осені 2022 р. регулятор дозволив банкам враховувати певну частку «бенчмарк-ОВДП» (високоліквідних державних облігацій) для покриття обов'язкових резервів – до 50%, а згодом до 60% резервів [30]. Це нововведення зробило інвестиції в ОВДП ще вигіднішими для банків, оскільки дозволяло одночасно заробляти на відсотках і виконувати нормативи резервування.

У результаті в другій половині 2023 р. банки почали нарощувати портфелі ОВДП після їх спадання на початку війни. За даними НБУ, в III кварталі 2024 р. обсяг вкладень банків у внутрішні державні облігації зріс на 8,9% за квартал, а в річному вимірі – майже на 39% [40]. Це свідчить, що у порівнянні з III кв. 2023 р. банки тримали на 39% більше держоблігацій у своїх портфелях, тобто відбулося значне повернення до інвестування в державний борг. Одночасно вже третій квартал поспіль скорочувалися обсяги депозитних сертифікатів НБУ (–8,4% за III кв. 2024), тобто банки поступово переорієнтовували надлишкову ліквідність із інструментів НБУ назад у ОВДП [40]. Ця тенденція чітко відображає зміну пріоритетів: у міру певної стабілізації економіки та прогнозованості ситуації банки знову готові інвестувати в більш довгострокові державні папери, тим більше що їх дохідність стала привабливішою, а НБУ створив додаткові стимули.

На початок 2025 р. обсяг інвестиційного портфеля банківських установ досягнув рекордних значень. За оперативними даними, сукупний портфель внутрішніх боргових цінних паперів (ОВДП та інші державні папери в портфелях платоспроможних банків) зріс до ~884,1 млрд. Лише за 2024 р. вкладення банків у ОВДП збільшилися на 35%, що стало одним з основних факторів зростання прибутковості сектора. НБУ відзначив, що додатковий внесок у високий фінансовий результат банків у 2024 р. забезпечило саме розширення інвестицій в державні облігації [27].

Отже, станом на початок 2025 р. структура інвестиційних портфелів українських банків знову характеризується значною часткою ОВДП, навіть більшою, ніж до війни. Банки фактично компенсували і перевищили ті обсяги держоблігацій, від яких відмовилися у 2022 р., повернувшись до стратегії активної підтримки державного боргу. Що стосується окремих провідних банків, то тенденції динаміки портфелів відобразились у них по-різному, з огляду на їх бізнес-моделі та роль держави.

На початок 2021 р. АТ КБ «ПриватБанк» мав найбільший серед банків портфель держоблігацій – 195,5 млрд, а його інвестиції в цінні папери дорівнювали половині всіх активів банку. Протягом війни АТ КБ «ПриватБанк» зберіг цю стратегію: навіть після незначного скорочення в 2022 р., він залишався головним інвестором у держборг [46]. За даними на 1 травня 2025 р., АТ КБ «ПриватБанк» тримав близько 30,39 млрд у цінних паперах, тоді як його кредитний портфель (комерційні кредити) становив лише ~6,31 млрд. Відповідно, частка ОВДП у активах АТ КБ «ПриватБанку» залишається однією з найбільших на ринку (близько половини всіх активів протягом 2020–2024 рр.), а дохід від цих інвестицій формує значну частину прибутку банку (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Структура активів та інвестиційна орієнтація АТ КБ «ПриватБанк» у 2020–поч. 2025 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	01.05.2025

Обсяг портфеля ОВДП, млрд грн	~100	~120	~105	~115	~128	30,39
Частка ОВДП у загальних активах, %	50–52 %	52 %	49 %	50 %	52 %	≈50 %
Обсяг комерційного кредитного портфеля, млрд грн	20	18	10	8	7	6,31
Співвідношення ОВДП / кредити (інвестиції/кредитування)	5,0	6,7	10,5	14,4	18,3	4,8
Основне джерело прибутку	% за ОВДП	% за ОВДП	% за ОВДП	% за ОВДП	% за ОВДП	% за ОВДП

Джерело: складено на основі [25]

Інша ситуація спостерігається в державному АТ «Ощадбанку». Історично АТ «Ощадбанк» теж мав значний портфель ОВДП (близько 105 млрд на 01.04.2021, що дорівнювало ~41% його активів) (табл. 2.5). Однак протягом війни стратегія АТ «Ощадбанку зазнала змін. Банк активно нарощував кредитування державних програм (зокрема, підтримка бізнесу, іпотечне кредитування «єОселя» тощо) та перерозподілив активи на користь кредитного портфеля. До того ж частина ОВДП АТ «Ощадбанку» була погашена або продана НБУ для підтримки ліквідності [46]. Як наслідок, на початок 2025 р. обсяг інвестиційних цінних паперів в АТ «Ощадбанк» скоротився до мізерних величин

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки структурних змін інвестиційного портфеля АТ «Ощадбанк» за 2021–2024 рр., млн грн

Дата	ЦП, справедлива вартість	ЦП, амортизована собівартість	Інвестиції в асоційовані компанії	Інвестиційна нерухомість	ОВДП	Активи, що рефінансуються НБУ
01.04.2021	3 200	60 000	30	700	105 000	256 000
01.04.2022	2 762	67 262	24	633	80 141	114 188
01.04.2023	2 021	62 073	24	626	76 075	116 676
01.04.2024	2 142	121 903	24	542	101 918	173 504

Джерело: розраховано автором на підставі даних НБУ [23].

Отже, упродовж 2021–2024 років інвестиційний портфель АТ «Ощадбанк» зазнав суттєвих структурних змін. Обсяг цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю, зріс на 103% - зі 60,0 млрд грн до 121,9 млрд грн, що свідчить про посилення орієнтації банку на стабільні державні інструменти. Обсяг ОВДП, як основи портфеля, скоротився у 2022–2023 роках, але до 2024 р. знову зріс на 34%, досягнувши 101,9 млрд грн. Загальна сума активів, придатних до рефінансування в НБУ, зросла на 52% - із 114,2 млрд грн у 2022 р. до 173,5 млрд грн у 2024 р., що відображає зростання ліквідності та якості портфеля. Водночас частка інших інвестицій (нерухомість, асоційовані компанії) залишалась незначною й мала тенденцію до скорочення.

За даними рейтингу НБУ, станом на 01.05.2025 цінні папери в портфелі АТ «Ощадбанку» становили лише 32,4 млн – фактично нуль у порівнянні з 25,33 млрд виданих комерційних кредитів. Частка ОВДП у активах АТ «Ощадбанку» знизилась до менш ніж 1% [46]. Це свідчить про кардинальну зміну структури: Ощадбанк переважно виконує класичну кредитно-депозитну функцію і менше залежить від державних облігацій (можливо, враховуючи достатню капіталізацію та пряму підтримку уряду, потреба тримати великий портфель ОВДП для доходу відпала).

АТ «Укрексімбанк», ще один державний банк, на початок періоду мав близько 28–30% активів у держоблігаціях. Під час війни АТ «Укрексімбанк» також частково скорочував свій портфель ОВДП у 2022 р., але загалом продовжував підтримувати значні інвестиції в державні цінні папери з огляду на свою роль у фінансуванні стратегічних галузей. Станом на 01.05.2025 АТ «Укрексімбанк» мав найбільший сукупний кредитно-інвестиційний портфель серед банків України – понад 64,3 млрд, з яких приблизно 23,7 млрд припадало на цінні папери (переважно ОВДП) [46]. Це близько 37% його кредитно-інвестиційного портфеля, що узгоджується з довоєнними показниками (частка держоблігацій ~30% активів). Таким чином, АТ «Укрексімбанк» зберігає значну присутність на ринку державних боргових інструментів, хоча

пріоритетом для нього традиційно є кредитування експортно-імпортних операцій і проєктів розвитку.

Серед найбільших банків з приватним капіталом варто відзначити АТ «ПУМБ» та АТ «Універсал Банк». АТ «ПУМБ» до війни тримав близько 18–19% активів в ОВДП. У 2020–2021 рр. його портфель держоблігацій зростав (збільшення на 6,3 млрд в 2020 р.), а у І кв. 2021 ПУМБ додатково наростив ОВДП на +17,7% [39]. Під час війни банк, маючи значний запас ліквідності, також інвестував у державні папери, хоча і не в таких масштабах, як держбанки. АТ «Універсал Банк» (проєкт monobank) взагалі майже не мав власної роздрібної мережі, натомість акумулюючи ресурси цифрових клієнтів; він інвестував надлишок залучених коштів у ОВДП.

На 01.04.2021 Універсал Банк мав ~26% активів в державних облігаціях, причому в І кварталі 2021 його портфель зріс на 43%. Це яскраво демонструє, що для деяких банків з приватного сектору інвестиції в ОВДП стали основним напрямом використання ліквідності (особливо за відсутності розгалуженої інфраструктури кредитування) [39]. У воєнний період приватні банки продовжили цю практику: високі ставки за військовими облігаціями й низький кредитний попит спонукали їх тримати значні обсяги держбондів. Проте з відновленням кредитування у 2023–2024 рр. частка ОВДП у приватних банках почала поступово нормалізуватися.

У процесі проходження переддипломної практики було також вивчено структуру інвестиційного портфеля АКБ «Індустріалбанк». Наведена нижче табл. 2.6 відображає загальну картину інвестиційного портфеля станом на кінець 2024 р.

Таблиця 2.6

Структура інвестиційного портфеля АКБ «Індустріалбанк» за видами цінних паперів станом на 2024 р.

Вид цінних паперів	Сума, тис. грн	Частка в портфелі, %	Середня дохідність, % річних
Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП)	390 000	61,9 %	13,2 %
Депозитні сертифікати НБУ	85 000	13,5 %	11,8 %

Корпоративні облігації	95 000	15,1 %	14,5 %
Акції українських підприємств (довгострокові)	30 000	4,8 %	—
Інші інструменти	30 000	4,7 %	10,3 %
Усього	630 000	100 %	—

Джерело: складено на основі [49]

Портфель державних боргових зобов'язань АКБ «Індустріалбанк» станом на 2024 р. узагальнено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Портфель державних боргових зобов'язань АКБ «Індустріалбанк» станом на 2024 р.

Вид ОВДП	Сума інвестицій, тис. грн	Строк обігу	Середня дохідність, % річних	Форма погашення
Короткострокові (до 1 року)	110 000	3–12 місяців	13,0 %	одноразова виплата
Середньострокові (1–3 роки)	180 000	18–36 місяців	13,5 %	купонні платежі + номінал
Довгострокові (понад 3 роки)	100 000	3–5 років	14,2 %	щорічні купони, номінал
Усього	390 000	—	—	—

Джерело: складено на основі [49]

АКБ «Індустріалбанк» демонструє зважену політику інвестування в державні боргові зобов'язання. Найбільшу частку в структурі портфеля становлять середньострокові ОВДП, які забезпечують стабільний дохід та високу ліквідність. Значна частина активів розміщена також у довгострокових паперах, що дозволяє банку зафіксувати дохідність у довгостроковому періоді. Короткострокові облігації відіграють роль інструменту управління поточною ліквідністю. Висока середня ставка за державними паперами забезпечує банку гарантований прибуток із мінімальним ризиком, що особливо важливо в умовах нестабільного фінансового середовища.

Упродовж 2022–2024 років АКБ «Індустріалбанк» демонструє стабільне зростання доходів від операцій з цінними паперами (див. табл. 2.8.). Основним джерелом прибутку в цій сфері залишаються вкладення в ОВДП, які

забезпечують понад 65 % відповідного доходу. Це пояснюється їх високою надійністю та стабільною дохідністю, що не залежить від ринкових коливань.

Таблиця 2.8

Аналіз доходів банку від операцій з цінними паперами протягом 2022–2024 рр.

Показник	**2022**	**2023**	**2024**
Дохід від ОВДП, тис. грн	38 600	45 700	51 480
Дохід від корпоративних облігацій, тис. грн	9 800	11 000	13 800
Дохід від депозитних сертифікатів НБУ, тис. грн	5 300	6 200	7 400
Інший дохід від паперів (акції, векселі тощо)	3 100	2 700	2 500
Усього дохід від цінних паперів, тис. грн	56 800	65 600	75 180
Загальний дохід банку від активних операцій, тис. грн	290 000	310 000	340 000
Частка цінних паперів у доходах, %	19,6 %	21,2 %	22,1 %

Джерело: складено на основі [49]

Частка прибутку від операцій з цінними паперами в загальній сумі доходів банку зросла з 19,6 % у 2022 р. до 22,1 % у 2024 р., що свідчить про посилення інвестиційної активності банку та збільшення ролі цінних паперів у структурі прибутку. Найбільшу позитивну динаміку продемонстрували корпоративні облігації та депозитні сертифікати НБУ. Вплив на рівень дохідності мали такі чинники: зміна облікової ставки НБУ, ситуація на вторинному ринку ОВДП, кредитний рейтинг емітентів корпоративних паперів і попит на короткострокові інструменти. У результаті банк забезпечив зростання дохідної бази при мінімізації ризиків.

Отже, аналіз динаміки і структури інвестиційного портфеля банківських установ України за 2020 – початок 2025 років показує кілька основних моментів:

по-перше, українські банки у цей період значною мірою перетворилися на інвесторів у державний борг: частка ОВДП в їх активах перебувала на історично високих рівнях (30–50% і більше у провідних банках), що було зумовлено як макроекономічними чинниками (кризи, війна, дефіцит бюджету), так і регуляторними стимулами;

по-друге, структура інвестиційних портфелів залишалася недостатньо диверсифікованою – домінування безризикових державних інструментів та

сертифікатів НБУ означає, що банки фактично уникали інвестиційних ризиків, але й не спрямовували ресурси в реальний сектор через інші фінансові інструменти. Інвестиції в корпоративні облігації, акції, інфраструктурні проєкти тощо були мінімальними, що вказує на слабкий розвиток ринку капіталу та обмежені можливості для банків диверсифікувати портфелі;

по-третє, відбулися суттєві коливання в динаміці портфелів: різке зростання до 2021 р., спад у 2022 р. та нове зростання у 2023–2024 рр., що відображає вплив економічної нестабільності та дій регулятора. На початок 2025 р. інвестиційна активність банків знову на підйомі – обсяги вкладень у ОВДП рекордні, а питома вага доходів від цих операцій у банківському секторі зростає (за оцінками, понад чверть процентних доходів банків сформовано саме ОВДП).

Виявлені тенденції висвітлюють і проблемні аспекти, що залишаються невирішеними. Надмірна концентрація інвестицій у державні папери несе ризики «ефекту витіснення», коли кредитування економіки розвивається повільніше. Банки віддають перевагу гарантованим державою інструментам, що зрозуміло в умовах кризи, але це означає меншу підтримку приватного сектору. Крім того, залежність банківських доходів від процентів за ОВДП робить їх чутливими до змін процентної політики та фіскальної ситуації. Ще одним викликом є низька частка інвестицій у продуктивні активи – фактично банківські установи майже не інвестують у корпоративні облігації українських підприємств, не виступають інституційними інвесторами на фондовому ринку. У наступному підрозділі буде детальніше розглянуто вплив економічної нестабільності (у тому числі воєнних чинників) на інвестиційну активність банків, що дозволить зрозуміти причини описаних змін та окреслити можливі шляхи вирішення окреслених проблем.

2.2. Вплив економічної нестабільності на інвестиційну діяльність банківських установ в Україні

Період з 2022 р. в Україні характеризується екстремальними проявами економічної нестабільності, значною мірою зумовленими повномасштабною війною. Вже 2022 р. реальний ВВП скоротився приблизно на 30%, інфляція різко прискорилася і за підсумками року становила 26,6% (рік до року проти 10,0% у 2021 р.) [28]. Для стримування інфляційного сплеску та захисту валютного курсу НБУ в червні 2022 р. підвищив облікову ставку з 10% одразу до 25% річних. Жорстка монетарна політика була покликана обмежити інфляційний тиск і стабілізувати фінансову систему [38]. Одночасно запроваджувалися адміністративні обмеження (фіксація валютного курсу на рівні 29,25 за 1 до липня 2022 р., валютні обмеження на рух капіталу тощо), що мало на меті стримати панічні настрої та відтік капіталу.

У 2023 р. завдяки жорсткій політиці НБУ, заходам уряду та зовнішній фінансовій допомозі макроекономічна ситуація дещо стабілізувалася. Темпи інфляції суттєво сповільнилися – за підсумками 2023 р. споживчі ціни зросли лише на 5,1% [28]. Це виявилося набагато нижче прогнозів і стало можливим за рахунок фіксації тарифів, стриманого внутрішнього попиту та зміцнення курсової стабільності. НБУ поступово почав пом’якшувати монетарну політику: від кінця липня 2023 р. облікова ставка знижувалася хвилеподібно (до 22%, 20%, 16%) і на кінець 2023 р. становила 15%. Утім, надалі через нові інфляційні ризики (пожвавлення економіки, коригування валютної політики) НБУ з грудня 2024 р. дещо підвищив ставку (до 13,5%), а станом на середину 2025 р. утримує її на рівні 15,5% [43; 37]. Таким чином, монетарні умови лишаються відносно жорсткими з огляду на триваючу невизначеність.

До факторів нестабільності додаються високі фіскальні ризики. Воєнні видатки спричинили стрімке зростання державного боргу: його співвідношення до ВВП зросло з ~49% у 2021 р. до 78–85% у 2022–2023 рр., досягнувши на кінець 2024 р. рівня 90,4% ВВП [18]. Для фінансування дефіциту держава покладалася як на зовнішні пільгові кредити й гранти, так і на внутрішні запозичення (розміщення облігацій внутрішньої державної позики, ОВДП). В результаті різко зросло боргове навантаження на фінансову систему та

фактично відбулася монетизація частини боргу – НБУ за відсутності інших джерел у 2022 р. викупив значний обсяг «військових» ОВДП (частка НБУ в портфелі держоблігацій сягнула 51,1% наприкінці 2022 р.).

Хоча у 2023–2024 рр. НБУ поступово скоротив свою участь (частка НБУ зменшилася до ~41% станом на середину 2024 р.), ризик фіскальної домінанти залишається: стійкість економіки залежить від здатності уряду обслуговувати борг без емісійного фінансування. Табл. 2.9. узагальнює динаміку головних макроекономічних показників та фінансових результатів банківського сектора у 2021–2024 рр., що ілюструє масштаб змін під впливом кризових явищ.

Таблиця 2.9.

Динаміка основних макроекономічних показників в Україні у 2021–2024 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Інфляція (грудень до грудня), %	10,0	26,6	5,1	4,7
Облікова ставка НБУ (на кінець року), %	9,0	25,0	15,0	13,5
Чистий прибуток платоспроможних банків, млрд грн	77,4	24,9	86,5	128,0

Примітка: облікова ставка на кінець 2021 р. становила 9% річних, була підвищена до 25% у червні 2022 р. та знижена до 15% наприкінці 2023 р.

Джерело: складено за даними НБУ [28; 38]

Як видно з табл. 2.6, війна 2022 р. спричинила глибокий економічний шок, зокрема, інфляція 26,6% була найвищою з 2015 р., а облікова ставка сягнула рекордних 25%. Чистий прибуток банківського сектору впав більш ніж утричі (з 77,4 млрд у 2021 р. до 24,9 млрд у 2022 р.) – багато банків зазнали збитків через формування резервів, втрату активів на окупованих територіях та загальне скорочення активності. Водночас вже 2023 р., попри продовження війни, сектор продемонстрував рекордну прибутковість – 86,5 млрд чистого прибутку після оподаткування. Цей парадоксальний успіх банків у кризових умовах значною мірою пояснюється особливостями їх інвестиційної діяльності в умовах нестабільності, що розглянемо далі.

Зіштовхнувшись із різким підвищенням ризиків у 2022 р., банки переглянули структуру своїх активів на користь максимально безпечних і ліквідних вкладень. Пріоритетом стало збереження капіталу та ліквідності, навіть ціною зниження активності кредитування реального сектору. Як

зазначено в аналітичних оглядах, на початку війни банки віддавали перевагу вкладенням у депозитні сертифікати НБУ – фактично безризиковий інструмент з привабливою дохідністю [43]. Одночасно відбувся значний перетік ресурсів у державні облігації, передусім військові ОВДП, які держава масово емітувала для фінансування бюджету. У результаті частка державних цінних паперів у портфелях банків різко зросла і стала домінуючою.

ОВДП стали основою інвестиційних портфелів більшості банків в період війни. Особливо це стосується державних банків, адже у них інвестиційні портфелі найбільші за обсягом і сформовані переважно з держоблігацій; така структура забезпечує до 67% їх сукупного доходу. Тобто дві третини прибутків державних банків у 2022–2023 рр. генерувалися саме від процентних надходжень за ОВДП. Це свідчить про суттєву переорієнтацію банківської бізнес-моделі в бік фінансування держави під час кризи.

Зауважимо, що структура інвестиційного портфеля у 2022 р. тимчасово змістилась, а саме частка депозитних сертифікатів НБУ і залишків на коррахунках зросла, тоді як частка ОВДП дещо знизилася. Динаміку розміщених депозитних сертифікатів НБУ 2020-2024 рр. див. рис. 2.1.

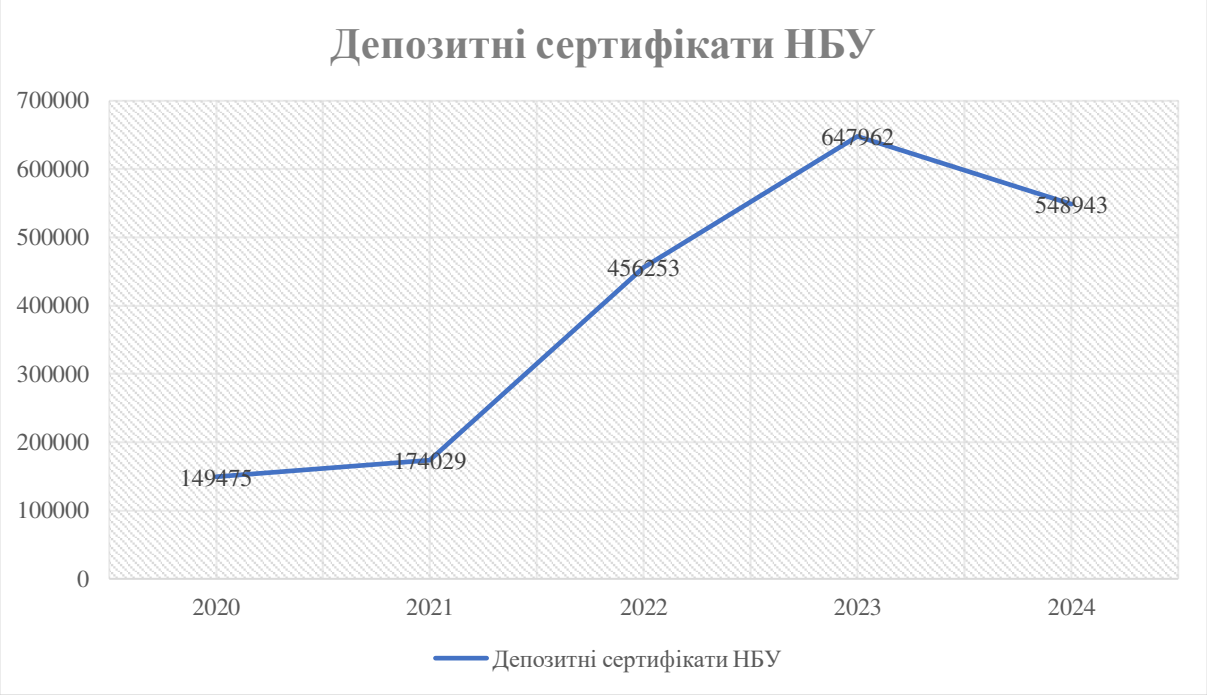

Рис. 2.1. Динаміка розміщених депозитних сертифікатів НБУ 2020-2024 рр.

Джерело: складено автором на підставі даних НБУ [41].

Як свідчать дані рис. 2.2, найбільший обсяг ОВДП спостерігався у 2021 р. (понад 443 млрд грн), однак у 2022 р. він суттєво знизився – до 152,8 млрд грн (–65,6 %), що було наслідком зростання облікової ставки та переорієнтації банків на депозитні сертифікати НБУ. У 2023 р. інтерес до ОВДП відновився, а у 2024-му залишився стабільно високим – понад 380 млрд грн.

Інвестиції в акції залишались незначними протягом усього періоду, що свідчить про консервативний підхід банків до ризикових активів. Водночас, починаючи з 2022 р., поступово зростає частка корпоративних облігацій і облігацій іноземних держав, що відображає прагнення до певної диверсифікації та підвищення прибутковості портфеля. Загалом структура інвестиційного портфеля банків демонструє залежність від макрофінансової ситуації та регуляторної політики НБУ.

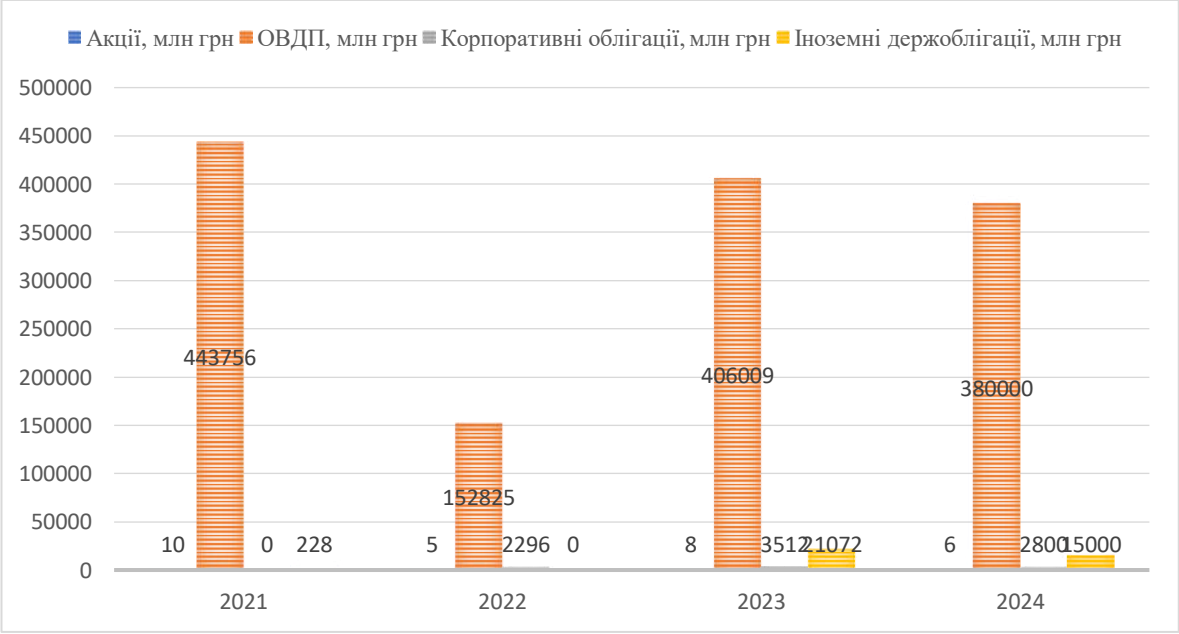

Рис. 2.2. Обсяги біржових контрактів з цінними паперами в Україні з розподілом за видом фінансового інструменту за 2021-2024 рр.

Джерело: складено автором на підставі даних НБУ [29].

Таким чином, ключова риса структури – домінування державних паперів – збереглася, хоча абсолютні обсяги цих паперів у балансах банків тимчасово

знизилися. У 2023 р. ситуація почала поступово змінюватися. З одного боку, економічні умови частково стабілізувалися: банківська система адаптувалася до роботи в умовах війни, спостерігалося зростання депозитної бази. З іншого боку, державі все ще були потрібні ресурси для фінансування значного бюджетного дефіциту, і Міністерство фінансів було змушене підвищувати привабливість ОВДП.

Також варто зауважити, що на початку війни банки майже повністю призупинили видачу нових позик (окрім критично необхідних для оборони та підтримки життєдіяльності економіки). Високі процентні ставки (облікова 25%, відповідно ставки за кредитами перевищували 20–25%) та підвищений ризик неповернення стримували як попит, так і пропозицію кредитів. Частка кредитного портфеля в активах банків різко впала: лише в поодиноких установ чисті кредити перевищували 30% активів у 2022–2023 рр. [43].

Для більшості ж банків переважну частку активів становили згадані вище ОВДП та депозитні сертифікати, тобто де-факто інвестування в державний борг та інструменти НБУ замінило традиційне кредитування бізнесу і населення. Така ситуація, з одного боку, забезпечила стабільність банківської системи – адже вкладення в державні папери і НБУ майже не генерують нових проблемних боргів. Фінансові результати банків навіть покращилися, а саме високі відсоткові доходи від ОВДП та депозитних сертифікатів підтримали рекордний прибуток у 2023 р. Попри війну, левову частку процентних доходів банків забезпечували саме інвестиції в ОВДП та сертифікати НБУ. За десять місяців 2023 р. сумарний фінансовий результат банків до оподаткування сягнув 163 млрд грн, а чистий прибуток після сплати воєнного 25%-го податку – 125,6 млрд, що є історичним максимумом [43]. Отже, консервативна інвестиційна модель в умовах кризи виявилася виграшною для збереження платоспроможності банків.

З іншого боку, обережна поведінка банків означала кредитний голод в економіці у 2022 р. та на початку 2023 р. Підприємства і домогосподарства відчували брак позикових ресурсів для розвитку, що могло гальмувати

економічну активність. Лише в другій половині 2023 р. намітилося поступове пожвавлення кредитування: бізнес адаптувався до воєнних умов, зросла потреба в обігових коштах та відновленні виробництва [43].

За даними НБУ, уже у вересні 2024 р. гривневий корпоративний кредитний портфель перевищив довоєнний рівень (592,9 млрд грн), причому найбільше зростання забезпечили малі та середні підприємства (+25% за рік). Відновлюється й споживче кредитування населення (зростання ~31% у 2023 р.) завдяки іпотечним та іншим пільговим програмам. Додаток А відображає структуру корпоративного кредитного портфеля банків України станом на 1 травня 2025 р. за галузевим розрізом. Дані свідчать про обмежене кредитування в окремих секторах через підвищені ризики неплатоспроможності (високі показники NPL у нерухомості, будівництві, металургії) та активну підтримку пріоритетних галузей, зокрема агросектору. Банки зосереджуються на фінансуванні стабільних позичальників і використовують державні програми як інструмент зниження ризиків, що в сукупності формує їх консервативну інвестиційну політику на користь ОВДП [26].

Ключову роль у поверненні банків до активнішої інвестиційної діяльності в економіку відіграла державна підтримка. Уряд і НБУ реалізували низку програм, що стимулюють банківське кредитування, компенсуючи частину ризиків. Зокрема, програма «Доступні кредити 5–7–9%» із пільговими ставками (від 0% до 15% річних) була розширена в 2023 р. на бізнес, який постраждав від війни, дозволяючи підприємствам, що зазнали руйнувань, отримувати позики під 9% на відновлення до 60 млн грн. У межах цієї програми щотижня видавалося в середньому 1,8 млрд нових кредитів (див. рис. 2.3).

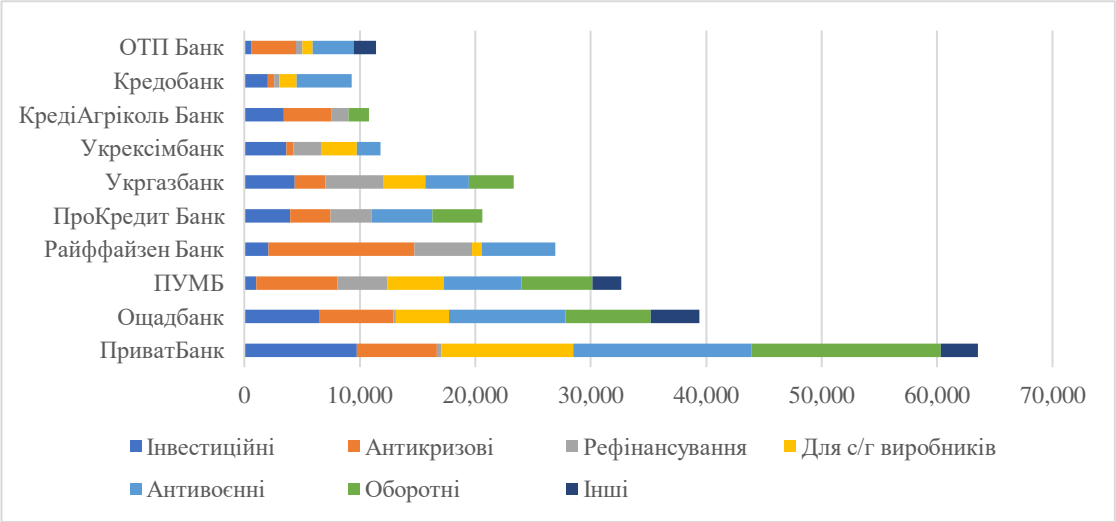

Рис. 2.3. Розподіл укладених кредитних договорів у розрізі цілей на кредитування станом на 2024 р., млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [36]

Також впроваджено механізми портфельних державних гарантій (держава гарантує частину кредиту МСП) та програми компенсації процентів для критичних галузей (агропромисловий комплекс тощо). Завдяки цим заходам банки отримали можливість поступово нарощувати кредитування без надмірного збільшення своїх ризиків. Як відзначають банкіри, зростання попиту на позики з боку бізнесу стало можливим лише за умовами, що значна частка ризиків покрита державою.

Дійсно, за оцінками, на третій рік війни вплив негативних чинників на баланси банків майже не відчувається саме завдяки такій підтримці – відрахування в резерви під проблемні кредити в січні–жовтні 2023 р. склали лише 1,9% витрат банків. Ба більше, рівень проблемних кредитів (NPL) почав знижуватися: частка NPL за 2023 р. скоротилася з 37,3% до 32,4%, що частково пояснюється списанням безнадійних боргів, а частково – високою якістю нових видач, які подекуди навіть кращі за докризові.

Отже, в умовах економічної нестабільності українські банки обрали модель «бережливого банківництва», зосереджену на низькоризикових інвестиціях. Зазначене дозволило вистояти під час найгірших потрясінь та зберегти довіру вкладників (на час воєнного стану держава гарантувала 100%

депозитів фізичних осіб, що попередило паніку). З іншого боку, така обережність звузила роль банків як фінансових посередників для економіки. Лише за наявності стабілізації макросередовища та дії державних стимулів банки поступово повертаються до активного кредитування та інвестування в реальний сектор.

Для кращого розуміння особливостей впливу сучасної нестабільності варто коротко порівняти її наслідки з попередніми кризами – глобальною фінансовою кризою 2008–2009 рр. та внутрішньою системною кризою 2014–2015 рр. Криза 2008–2009 рр. вплинула на Україну через різке погіршення зовнішньої кон'юнктури та відплив капіталу. У 2009 р. ВВП впав на 14,8%, інфляція сягнула ~22% (у річному вимірі), гривня девальвувала майже вдвічі (з ₴5 до ~₴8 за долар). Банківський сектор тоді зазнав значних втрат – кілька десятків банків були визнані неплатоспроможними, хоча масової «банкопаду» як такої не сталося. НБУ надавав рефінансування банкам, але інституційної реформи не проводилося. Інвестиційна діяльність банків у той період різко скоротилася: кредитування практично зупинилося, а банки фокусувалися на реструктуризації наявних боргів.

Натомість криза 2014–2015 рр. за своїм характером ближча до нинішньої, адже поєднала економічний спад з військово-політичною нестабільністю (війна на Донбасі, анексія Криму) та внутрішніми структурними проблемами банківської системи. Проте найвідчутніше криза проявилася у банківському секторі. З'ясувалося, що багато банків були хронічно неплатоспроможними (через агресивне кредитування пов'язаних осіб, валютні ризики тощо). У 2014–2016 рр. відбулася масова ліквідація банків – НБУ вивів з ринку 90 проблемних банків (близько половини всіх установ), на які припадало ~30% активів системи. За оцінками НБУ, втрати економіки від тієї системної банківської кризи склали близько 38% ВВП (враховуючи прямі фіскальні витрати на очищення системи та макроекономічні втрати).

Порівнюючи наведені кризи з ситуацією 2022–2025 рр., можна відзначити декілька головних моментів:

1. Небачена стійкість банківської системи у 2022–2023 рр. – попри безпрецедентну глибину економічного спаду та воєнні ризики, жоден системний банк не збанкрутував, відтік депозитів був локалізований, а система залишалася ліквідною. Це різко контрастує з 2014–2015 рр., коли банківський сектор фактично пережив колапс. Причини – проведені раніше реформи та вища якість регулювання: на початок 2022 р. банки увійшли з вищим запасом капіталу та ліквідності, очищеними від токсичних активів [43]. Крім того, НБУ оперативно запровадив антикризові заходи (рефінансування, мораторії на санкції за порушення нормативів, 100%-ву гарантію вкладів), що попередило паніку.

2. Зміна структури доходів та активів на користь державних інструментів. Якщо у попередні кризи банки страждали від невиплат за виданими кредитами і масово нарощували резерви (у 2015 р. банківський сектор мав величезні збитки, а частка NPL перевищила 50%), то у 2022–2023 рр. банки, навпаки, заробили рекордні прибутки, головним чином на державних облігаціях та відсотках НБУ. Тобто стратегія «прибуток через безризикові інвестиції» спрацювала краще, ніж ризиковане кредитування попередніх років [43]. У 2008–2009 рр. подібного маневру не було: на той час частка держоблігацій у банківських активах була мізерною, а деривативні інструменти НБУ (депозитні сертифікати) лише починали впроваджуватися. Нині ж розвинений ринок ОВДП та гнучкі інструменти центробанку стали своєрідною «тихою гаванню» для банків в штормових умовах.

3. Роль зовнішньої підтримки. В останню кризу Україна отримує безпрецедентні обсяги міжнародної допомоги (гранти, пільгові кредити, програми Світового банку та ЄБРР по розподілу кредитних ризиків тощо). Це не лише допомагає утримувати економіку, але й опосередковано зміцнює банківський сектор – зменшує потребу уряду в емісії, дає змогу запровадити програми стимулювання кредитування (що компенсуються донорами). У 2014–2015 рр. підтримка міжнародних партнерів також була, але вона переважно

спрямовувалася на макрофінансову стабілізацію та докапіталізацію банків після кризи, а не превентивно.

4. Довгострокові виклики. Попри відносно кращі результати банківського сектору під час війни, існують ризики, що консервативна модель може загальмувати економічне відновлення. Урок 2014–2015 рр. показав, що після очищення банків відбулася «кредитна пауза» – навіть у 2016–2017 рр. банки дуже обережно нарощували позики економіці, побоюючись нових шоків. Зараз є небезпека повторення такої ситуації: маючи значні безризикові доходи, банки можуть і далі уникати ризикових інвестицій, особливо доки війна триває. Це вимагає продовження політики стимулювання: держава вже наразі збільшує вимоги до обов'язкових резервів з можливістю вкладення частини в ОВДП (щоб спонукати банки купувати облігації замість тримати кошти на сертифікатах), а з іншого боку – розширює програми гарантування кредитів.

Отже, економічна нестабільність 2022–2025 рр. суттєво вплинула на інвестиційну діяльність українських банків, змусивши їх адаптувати стратегії до умов війни. Банки обрали тактику максимального зниження ризиків: різко збільшили вкладення в державні облігації та інструменти НБУ, згорнувши активне кредитування приватного сектору. Ця тактика дозволила зберегти стабільність і навіть забезпечила рекордні прибутки банків у розпал кризи, що є унікальним явищем (для порівняння, попередні кризи приводили до масових банкрутств банків і збитків системи). Водночас така структура діяльності означає, що банківський сектор менше виконує свою класичну функцію фінансового посередництва, і відновлення економіки більшою мірою залежить від державних програм та зовнішньої допомоги.

Надалі, зі стабілізацією ситуації, очікується поступове повернення банків до збалансованішої інвестиційної політики: нарощування кредитування перспективних галузей, диверсифікація інвестиційних портфелів (зокрема, збільшення вкладень у корпоративні цінні папери та інфраструктурні проекти замість домінування ОВДП). Уже у 2023–2024 рр. помітні перші такі тенденції, підкріплені державною підтримкою та адаптацією бізнесу до умов війни. Однак

повноцінне відновлення інвестиційної активності банків потребуватиме настання макроекономічної визначеності – передусім завершення воєнних дій та зниження суверенних ризиків. Лише за цих умов банки зможуть реалізувати свій потенціал як двигуна економічного розвитку, а не лише як інструменту перерозподілу державних фінансів.

Тобто, вплив нинішньої нестабільності на банківську інвестиційну діяльність виявився двоїстим: з одного боку, банки продемонстрували стійкість і гнучкість, з іншого – їх внесок у розвиток економіки тимчасово обмежився роллю «тихої гавані» для капіталу. В міру нормалізації ситуації перед банківським сектором стоїть завдання трансформувати накопичений фінансовий потенціал (високу ліквідність, прибутки) у продуктивні інвестиції для післявоєнного відновлення країни.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Запропонуємо напрями удосконалення інвестиційної діяльності на прикладі АКБ «Індустріалбанк» як об’єкта дослідження переддипломної практики, а також загальні рекомендації для всього банківського сектора України. Вважаємо, що АКБ «Індустріалбанк» доцільно переорієнтувати

частину кредитного портфеля на інвестиційне кредитування підприємств, пов'язаних із відновленням інфраструктури та промисловості. Зокрема, банк може розширити кредитування малого і середнього бізнесу у регіонах, що постраждали від війни, а також участь у проєктах розбудови транспортної і енергетичної інфраструктури (модернізація електромереж, логістичних центрів тощо) [34]. Для мінімізації ризиків банк має активно використовувати програми державних та міжнародних гарантій.

Так, наразі уряд та міжнародні партнери пропонують портфельні гарантії до 80–90% суми кредиту для бізнесу, що постраждав від війни. В рамках таких програм, якщо позичальник не зможе повернути кредит через воєнні обставини, більшу частину збитку банку відшкодує гарант – наприклад, Банк розвитку Польщі чи Корпорація розвитку США покривають до 80–90% ризику, а ЄБРР – до 50%. Крім того, доступні грантові компоненти, коли позичальник може отримати компенсацію до 30% суми інвестиційного кредиту, що додатково знижує кредитне навантаження бізнесу [28].

Участь АКБ «Індустріалбанку» в цих програмах не лише вирішує соціально-економічні завдання відбудови, а й приносить банку дохід при помірному рівні ризику. Прогнозовано, що виділення, наприклад, 200 млн грн на кредити для відновлювальних проєктів під гарантії може забезпечити близько 35–40 млн грн додаткових процентних доходів на рік (при ставці ~18%), що збільшить чистий прибуток банку орієнтовно на 10–15% [49]. Таким чином, реалізація цього напряму здатна підвищити рентабельність активів банку на кілька десятих відсотка і водночас матиме значний позитивний ефект для економіки регіонів.

Для розширення інвестиційної діяльності АКБ «Індустріалбанку» критично важливо зміцнити ресурсну базу. Рекомендується активно залучати іноземні інвестиції й кредити від міжнародних фінансових організацій:

- по-перше, банк може укласти угоди зі світовими фінансовими установами (ЄБРР, МФК, іноземними експортно-кредитними агентствами) про отримання цільових кредитних ліній на фінансування пріоритетних галузей –

наприклад, агропромисловості, переробної промисловості чи енергоефективних проєктів. Такі ресурси зазвичай надаються на пільгових умовах і довший термін, що дозволить банку кредитувати інвестиційні проекти на вигідніших для клієнтів умовах і з прийнятною маржею для себе. Приміром, залучення від МФО еквіваленту 10 млн дол. США (близько 370 млн грн) під 5% річних і подальше розміщення цих коштів у кредитах під 10% дасть банку близько 5 процентних пунктів маржі, або понад 18 млн грн прибутку щорічно [55];

- по-друге, варто розглянути можливість участі стратегічних інвесторів у капіталі банку. АКБ «Індустріалбанк» належить до середніх банків (активи ~4,3 млрд грн станом на 2020 р.), тому прихід додаткового акціонерного капіталу, наприклад від міжнародних фондів, міг би суттєво збільшити можливості для інвестування [55]. Це особливо актуально в контексті євроінтеграції України – іноземні банки та фонди виявляють інтерес до входження на український ринок, а НБУ та уряд поступово лібералізують валютні обмеження для стимулювання припливу капіталу.

Зокрема, у травні 2025 р. регулятор запровадив механізм «стимулюючої валютної лібералізації», що заохочує прямі іноземні інвестиції в українські компанії шляхом послаблення ряду валютних обмежень [55]. АКБ «Індустріалбанк» може скористатися цими змінами для збільшення власного капіталу та довгострокових ресурсів. Вважаємо, що залучення міжнародних ресурсів підвищить фінансову стійкість банку і дозволить наростити обсяги інвестиційного кредитування щонайменше на 10-15% на рік.

Сучасні тенденції вказують, що 80–90% клієнтів банків вже в найближчі 3–4 роки обслуговуватимуться онлайн, і установи, не здатні надавати послуги дистанційно, фактично зникнуть з ринку. Тому АКБ «Індустріалбанк» має інтенсивно розвивати цифрові канали залучення коштів та обслуговування інвестиційних продуктів. Конкретними заходами можуть бути: впровадження зручного інтернет-банкінгу та мобільного застосунку з функціями управління заощадженнями і інвестиціями; запуск онлайн-платформи для купівлі державних облігацій і корпоративних цінних паперів клієнтами; цифровізація

процесу кредитування інвестиційних проектів (подання заявки, скоринг, моніторинг проекту – все в електронній формі) [12]. Це не лише підвищить привабливість банку для сучасних клієнтів, але й знизить операційні витрати. Досвід показує, що повноцінний перехід до моделі «банк-фінтех» дає можливість скоротити адміністративні витрати та прискорити ухвалення рішень, що особливо важливо для середнього банку в конкурентній боротьби.

Зауважимо, що АКБ «Індустріалбанк» вже впроваджує нові послуги для фізичних осіб та бізнесу, отже слід розвивати це в руслі інвестиційної діяльності. Очікується, що реалізація стратегії цифрової трансформації дозволить збільшити клієнтську базу на 20–30% за рахунок охоплення молоді та підприємців по всій країні (в тому числі в регіонах без фізичної присутності банку) [11]. У фінансовому вимірі це може привести до зростання обсягів депозитів та інвестиційних продуктів, наприклад, на 15% протягом року, а коефіцієнт затратність-доходність (C/I) банку покращиться на кілька відсоткових пунктів за рахунок економії витрат. Таким чином, прибутковість банку підвищиться, а його інвестиційні послуги стануть більш конкурентоспроможними.

Для підвищення надійності інвестиційної діяльності АКБ «Індустріалбанк» має удосконалити політику ризик-менеджменту, беручи до уваги уроки кризи. Перш за все, необхідно диверсифікувати активи за видами та галузями. Нині українські банки значною мірою інвестують кошти в високоліквідні державні цінні папери, що забезпечують стабільний дохід і можуть зараховуватися до резервів (НБУ, зокрема, розширив перелік ОВДП, якими можна покривати частину обов’язкових резервів). АКБ «Індустріалбанк» доцільно підтримувати суттєву частку ОВДП у своєму портфелі як малоризиковий інструмент. Одночасно слід поступово нарощувати вкладення в корпоративні облігації надійних українських підприємств та муніципальні облігації, особливо випуски, пов’язані з відбудовою (наприклад, «зелені» облігації для фінансування енергетичних проектів). Така диверсифікація

дозволить підвищити дохідність інвестиційного портфеля при контрольованому рівні ризику.

По-друге, потрібне активне управління кредитними ризиками: продовжувати роботу з проблемними активами (реструктуризація воєнних боргів, списання безнадійних позик) для очищення балансу і вивільнення капіталу під нові інвестиції. Очікується, що за рахунок поступового скорочення частки непрацюючих кредитів і оптимізації структури активів рентабельність капіталу банку може зрости на 2-3 в.п. (досягнувши, скажімо, понад 20% ROE протягом наступних двох років). Досягненню цієї мети сприятиме також загальне оздоровлення економіки та відновлення платоспроможності позичальників у післявоєнний період. Важливо відзначити, що згідно зі Звітом НБУ про фінансову стабільність, більшість українських банків мають достатній запас капіталу та стійкості для нарощування кредитування економіки [15]. АКБ «Індустріалбанк», маючи підтверджені аудитом нормативи капіталу, може сміливо збільшувати обсяги інвестиційного кредитування, дотримуючись при цьому консервативних лімітів ризику на окремі проекти і сектори.

В міру реалізації наведених вище ініціатив банк повинен підтримувати адекватний рівень капіталу та ліквідності. НБУ поступово повертає докризові вимоги: з 2025 р. відновлюються окремі нормативи оцінки кредитного ризику, плани відновлення діяльності та суворіша система управління ризиками [15]. Це означає, що АКБ «Індустріалбанк» має завчасно забезпечити виконання економічних нормативів (капітал, ліквідність, максимальні розміри кредитного ризику тощо) при зростанні активів. Рекомендується спрямовувати значну частину прибутку на збільшення статутного капіталу та резервів, не менш як 30–50% річного прибутку залишати нерозподіленим.

За оцінками, для підтримання коефіцієнту адекватності капіталу на рівні 15-16% (вище мінімально необхідних 10%), банку слід наростити власний капітал орієнтовно на 10-12%, що може бути досягнуто як шляхом капіталізації прибутку, так і за рахунок нового випуску акцій або залучення інвестора (як згадувалось вище). Додатковий капітал підвищить інвестиційний потенціал –

кожні 100 млн грн приросту капіталу дають можливість збільшити активи (кредитні вкладення) приблизно на 8-10-кратну суму, тобто на 800 млн – 1 млрд грн (з урахуванням нормативу адекватності). Такий фінансовий важіль дозволить АКБ «Індустріалбанку» суттєво розширити присутність у пріоритетних сегментах інвестування, не порушуючи пруденційних вимог.

Окрім того, банк має ретельно слідкувати за дотриманням нормативів НБУ щодо інвестування: наприклад, обмеження розміру інвестицій в окремі об'єкти та сумарно у нефінансові активи від капіталу. Плануючи нові проекти (в тому числі можливі придбання або участь у капіталі підприємств), АКБ «Індустріалбанк» повинен оцінювати їх вплив на нормативи, щоби не перевищити встановлені ліміти.

Впровадження зазначених заходів для АКБ «Індустріалбанк» є реалістичним і практично значущим. Очікуваний економічний ефект включає, насамперед, зростання чистого прибутку на 15–20% в середньостроковій перспективі (за рахунок збільшення процентних доходів та ефективності), підвищення показників рентабельності (ROA може перевищити 2,5–3%, ROE – вийти на рівень 20%+), а також розширення інвестиційного портфеля на 10–15% щорічно. Це зміцнить ринкові позиції АКБ «Індустріалбанку» і наблизить його до групи найбільш динамічних банків. Важливо, що запропоновані кроки узгоджуються зі стратегією розвитку банку та загальнодержавними пріоритетами, а отже їх реалізація матиме синергетичний ефект як для самої установи, так і для економіки України.

Рекомендації, розглянуті на прикладі АКБ «Індустріалбанку», багато в чому є універсальними для всього банківського сектора України. У повоєнний період усі банки повинні стати активними агентами інвестиційного розвитку, спрямовуючи ресурси у відбудову країни та модернізацію економіки:

- по-перше, посилення кредитної підтримки реального сектора є стратегічно важливим. Банки вже почали збільшувати фінансування критичної інфраструктури – за даними опитування НБУ, лише за 11 місяців 2023 р. вони профінансували проекти з відновлення енергетичної інфраструктури на 18 млрд

грн. Надалі слід розширювати участь банків у державних програмах («5-7-9%», портфельні гарантії і т.д.) та у публічно-приватних партнерствах для відбудови міст, доріг, об'єктів соціальної сфери [15];

- по-друге, банки мають удосконалювати свої бізнес-моделі через діджиталізацію та інновації. Як зазначалось, цифрова трансформація – запорука конкурентоспроможності: банки, що запровадять фінтех-рішення (від дистанційного обслуговування до open-banking платформ), зможуть охопити більшу клієнтську аудиторію і здешевити надання послуг. Це загальносвітовий тренд, і українські банки вже на шляху його реалізації (приклад – стрімкий розвиток мобільних банків та онлайн-кредитування навіть під час війни);

- по-третє, зміцнення фінансової стійкості та довіри є необхідною умовою для залучення нових інвестицій. Банки України у 2023 р. продемонстрували високу прибутковість (середня рентабельність капіталу сектору перевищила 30%), тож важливо зберегти цю динаміку шляхом виваженої дивідендної політики і нарощування капіталів [15]. Регулятор і далі стежитиме за надійністю банків: наразі банки зберігають операційну стійкість та надають дедалі більше ресурсів економіці для подолання наслідків війни, але одночасно НБУ повертається до стандартних правил нагляду, що вимагатиме від банків консервативного управління ризиками;

- по-четверте, нормативно-правове поле банківської діяльності буде еволюціонувати у напрямку європейських стандартів. Вже приймаються численні акти для гармонізації українського законодавства з вимогами ЄС, зокрема в частині капіталу, управління ризиками, захисту прав інвесторів і споживачів. У грудні 2023 р. НБУ ухвалив рекордну кількість регуляторних актів, спрямованих на підвищення стійкості фінансової системи та наближення до стандартів ЄС. Очікується подальше впровадження директив Basel III/IV, норм про відкритий банкінг, удосконалення інститутів фінансового моніторингу тощо.

У додатку Б наведено приклади успішних міжнародних практик і можливих шляхів їх запозичення. Країни ЄС, Північної Америки та Азії,

демонструють доцільність упровадження таких інструментів, як ESG-рейтингування, соціально орієнтовані облігації, гарантійні агентства для МСП та цифрова трансформація банківського інвестування. Для України, яка перебуває в умовах фінансової реконструкції та воєнного ризику, найбільш релевантними є ті практики, що спрямовані на зниження ризиків, підтримку сталого розвитку та залучення приватного капіталу до стратегічних проєктів.

Отже, перспективи розвитку інвестиційної діяльності банків в Україні є обнадійливими. Попри всі виклики війни, банківський сектор швидко відновив прибутковість і накопичив значний потенціал для кредитної експансії. Реалізація обґрунтованих напрямів удосконалення – фінансування відбудови, партнерство з міжнародними інвесторами, цифрові інновації, зміцнення капіталу та дотримання найкращих світових практик – здатна перетворити банки на рушійну силу економічного зростання.

Прогнозні розрахунки свідчать, що у разі впровадження зазначених заходів банківська система збереже високу рентабельність (очікується щорічний приріст прибутку не менше 10-15%) та збільшить обсяги кредитування економіки на 15-20% в середньостроковій перспективі. Це, своєю чергою, позитивно позначиться на темпах відновлення ВВП і розвитку підприємництва. Одночасно вдосконалення інвестиційної діяльності банків матиме і важливий правовий ефект – стимулюватиме вдосконалення регуляторної бази, утвердження принципів надійної банківської діяльності та інтеграцію України у світовий фінансовий простір.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи було досягнуто мети дослідження – комплексно проаналізовано динаміку, структуру та основні детермінанти інвестиційної діяльності банківських установ в Україні у воєнний період, а також запропоновано шляхи її удосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду та специфіки функціонування національної банківської системи.

У результаті дослідження теоретичних основ інвестиційної діяльності банків встановлено, що інвестиції банків – це цілеспрямоване розміщення власного або залученого капіталу в різноманітні активи з метою отримання доходу та забезпечення фінансової стійкості. У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі інвестиційна діяльність банку трактується як складова його активної політики, яка охоплює інвестування в державні цінні папери, корпоративні облігації, інструменти грошового ринку, іноді у реальні активи.

З'ясовано, що банківські інвестиції відіграють важливу роль у підтриманні ліквідності, диверсифікації активів та забезпеченні прибутковості діяльності фінансових установ. Особливо це актуально в умовах економічної нестабільності, коли кредитна активність банків знижується, а інвестиції в державні облігації виконують компенсаторну функцію. Теоретичне обґрунтування також довело, що інвестиційна діяльність банку нерозривно пов'язана з управлінням ризиками, нормативними обмеженнями та макроекономічними чинниками.

У процесі аналізу чинної нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну діяльність банків в Україні, встановлено, що правове поле є достатньо сформованим, проте має ознаки фрагментарності та потребує удосконалення. Основу регулювання становлять закони України «Про банки і банківську діяльність», «Про Національний банк України», «Про цінні папери та фондовий ринок», а також нормативні акти НБУ. Доведено, що вагому роль у встановленні вимог до інвестиційної діяльності банків відіграє НБУ, який регламентує граничні обсяги інвестування в окремі інструменти, нормативи ризиків та порядок обліку фінансових активів. Разом з тим, в умовах воєнного стану та кризової економічної ситуації необхідним є оновлення регуляторної бази – зокрема щодо диверсифікації інструментів інвестування, розвитку вторинного ринку облігацій та стимулювання інвестиційної активності банків у реальний сектор економіки. Зазначене створює передумови для поглибленого дослідження ролі регулятора в адаптації банківської інвестиційної політики до нових викликів.

У ході аналізу динаміки та структури інвестиційного портфеля провідних банків України за період 2020 – початок 2025 рр. встановлено, що в умовах військового конфлікту основним напрямом банківських інвестицій стали вкладення в ОВДП. Державні банки, зокрема АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк», зберігали домінування інвестицій у держборгові інструменти: частка ОВДП у структурі їхніх активів у окремі роки перевищувала 50%.

Зафіксовано короткострокове скорочення обсягів ОВДП у банках у 2022 р. (–11,8%), що було пов'язано з переорієнтацією капіталу у високодохідні безризикові інструменти НБУ (депозитні сертифікати). Однак уже з 2023 р. намітилась тенденція до поступового відновлення інвестиційного портфеля, що свідчить про стабілізацію очікувань та збереження привабливості державних боргових паперів. При цьому структура інвестицій залишалася малодиверсифікованою, з переважанням ОВДП, що створює залежність банків від стану державних фінансів. Отримані результати свідчать, що інвестиційна діяльність стала альтернативою активному кредитуванню в умовах високих ризиків, забезпечуючи банкам стабільне джерело доходу та підтримку ліквідності.

Дослідження показало, що інвестиційна політика банків у 2022–2025 рр. формувалася під значним впливом економічної нестабільності, спричиненої війною, високою інфляцією, валютними коливаннями, змінами облікової ставки та зростанням державного боргу. Зокрема, підвищення облікової ставки НБУ до 25% у 2022 р. істотно вплинуло на поведінку банків, які масово переключилися на високодохідні, але короткострокові інструменти (депозитні сертифікати), скорочуючи довгострокові інвестиції в ОВДП.

Кредитна активність банків істотно знизилась. Видача нових позик була обмежена через підвищені ризики неповернення, а частка кредитів у активах зменшилася до критичних рівнів (у більшості банків – нижче 30%). Попри це, провідні державні банки зберегли відносно стабільну частку інвестицій у державні цінні папери, зокрема АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Укрексімбанк»,

що підкреслює їх роль у підтримці фіскальної стабільності. Порівняльний аналіз з кризовими періодами 2008 та 2014–2015 рр. виявив, що нинішня банківська система стала більш стійкою до зовнішніх шоків, що забезпечується жорсткішими нормативами, наявністю регуляторної підтримки з боку НБУ та накопиченим досвідом кризового управління. Водночас відсутність глибокої диверсифікації інвестиційних портфелів залишається ключовим системним викликом.

Обґрунтовано основні напрями вдосконалення інвестиційної діяльності банківських установ в Україні з урахуванням викликів воєнного часу та перспектив відновлення економіки. Для АТ «Індустріалбанк» запропоновано збільшити частку ОВДП у структурі активів до 35%, що може забезпечити зростання прибутковості інвестиційного портфеля на 9,6% річних. Також доцільним є впровадження цифрових інструментів управління інвестиціями та залучення зовнішнього фінансування через ESG-орієнтовані проєкти.

Загальні рекомендації для банківського сектора включають розвиток ринку соціально орієнтованих і «зелених» облігацій, створення механізмів гарантування інвестицій у МСП та диверсифікацію інструментів інвестування. Передбачено також адаптацію зарубіжного досвіду та удосконалення нормативно-правового регулювання з боку НБУ. Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню ефективності банківської інвестиційної діяльності в умовах відновлення та зростання економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, 15-16, 17. Ст. 112.

3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 5-6. Ст. 30.

4. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17 грудня 2020 р. № 1116-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text (дата звернення 02.01.2025)

5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646.

6. Про Національний банк України»: Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. Ст. 238.

7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.

8. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384. Офіційний вісник України. 2011. № 28. Ст. 1164.

9. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28 серпня 2001 р. № 368. Офіційний вісник України. 2001. № 36.

10. Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп, затверджене постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2012 р. № 254. Офіційний вісник України. 2012. № 53. Ст. 2120.

11. АКБ «Індустріабанк» сплатив всю суму рефінансування НБУ та завершив аудиторську перевірку за 2022 р. Focus.ua. 2023. URL: https://focus.ua/uk/economics (дата звернення: 10.07.2025).

12. Банки без онлайну зникнуть з українського ринку – думка експерта. FinClub. 2024. URL: https://finclub.net/new (дата звернення: 12.07.2025).

13. Банки зменшили ОВДП-портфель у 2022 р. на 64 млрд грн, а НБУ збільшив на 392 млрд грн. FinBalance. 2023. URL: https://finbalance.com.ua/ (дата звернення 03.06.2025)

14. Банки України отримали рекордний прибуток: рейтинг за 2023 рік. О. Білоус. РБК-Україна. 2024. URL: https://newsukraine.rbc.ua/news/banki-ukrayini-otrimali-rekordniy-pributok-1707893852.html (дата звернення: 08.07.2025).

15. Банківський сектор отримав 86,5 млрд грн прибутку за 2023 рік згідно з оперативними даними. Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all (дата звернення: 10.07.2025).

16. Державна програма «Доступні кредити 5–7–9%»: З початку року бізнес отримав пільгових кредитів на понад 50 млрд гривень». Міністерство економіки України, 24 липня 2024 р. URL: https://me.gov.ua/ (дата звернення 02.01.2025)

17. Державна програма «Доступні кредити 5–7–9%»: з початку року бізнес отримав пільгових кредитів на понад 50 млрд гривень. Міністерство економіки України. 2024. URL: https://me.gov.ua/ (дата звернення: 08.07.2025).

18. Держборг України зріс на 1,4 трильйона за рік. Investory. URL: https://investory.news/derzhborg-ukraini-zris-na-14-triljona-za-rik/#:~:text=За%20підсумками%20минулого%20року%20співвідношення,за%20прогноз%20МВФ%20—%2092%2C2 (дата звернення: 10.07.2025).

19. Дубогриз Є. Державні банки: валіза без ручки. CASE Україна. Центр соціально-економічних досліджень. 2021. 40 с.

20. Жердецька Л.В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банків України на фондовому ринку. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2021. № 9–10 (286–287). С. 11–17.

21. Житар М.О. Державна політика регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності банків України. Науковий вісник Ужгородського Університету. 2021. № 1 (53). С. 163- 167.

22. З початку 2024 року портфель ринкових ОВДП збільшився більш ніж на 10%. Гетманцев. Р. Мирончук. URL: https://minfin.com.ua/ua/2024/08/01/132303402/ (дата звернення: 08.07.2025).

23. Звіт НБУ. Оборотно-сальдовий баланс банку. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision- statist/data-supervision#3 (дата звернення 03.06.2025)

24. Звіт НБУ. ОВДП, які знаходяться в обігу, за су- мою основного боргу. URL: https://bank.gov.ua/ua/ markets/t-bills (дата звернення 03.06.2025)

25. Звіт про інвестиційний портфель цінних паперів за 2024 АТ КБ «ПриватБанк». Стандарт Рейтинг. URL: https://standard-rating.biz/wp-content/uploads/Ratings/PrivatBank/privat_2q_2024.doc (дата звернення 05.06.2025)

26. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2025. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-H1.pdf?v=14 (дата звернення 08.06.2025)

27. Інтерфакс-Україна. АТ КБ «ПриватБанк» утримує найбільший обсяг ОВДП серед банків України – НБУ. URL: https://interfax.com.ua/news/economic/1049384.html (дата звернення 05.06.2025)

28. Інфляція в Україні у 2023 р. впала до 5,1% – Держстат. Інтерфакс-Україна. 2024. URL: https://interfax.com.ua/news/economic/959722.html (дата звернення: 08.07.2025).

29. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом 2021, 2022, 2023 років. URL: https://www.nssmc.gov.ua/news/insights (дата звернення 03.06.2025)

30. Інформація для інвесторів. Звіт за IV квартал 2023 р. АБ «Укргазбанк». URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/ibi_ua_05.pdf (дата звернення 03.06.2025)

31. Коментар НБУ щодо рівня інфляції у 2023 р. Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-nbu-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-2023-rotsi (дата звернення: 08.07.2025).

32. Кредити під міжнародні гарантії нівелюють ризики бізнесу під час війни. Фінансовий клуб. 2025. URL: https://finclub.net/news (дата звернення: 12.07.2025).

33. Легкоступ І., Саїнчук Н. Інвестиційна діяльність банків: теоретичні аспекти та сучасні тенденції. Фінансовий простір. 2020. № 3 (35). С. 45–52.

34. Марценюк О. В., Петрусевич, В. О. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності банків України. Економіка та суспільство. 2024. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-54 (дата звернення 30.01.2025)

35. Мединська Т. В., Рущишин Н. М., Ніконенко У. М. Податкове регулювання інвестиційної діяльності банків України. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 316–324.

36. Мінфін: За час дії воєнного стану підприємці отримали 60 317 кредитів на 237,5 млрд грн за програмою «Доступні кредити 5-7-9%». Міністерство фінансів України. 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin (дата звернення 08.06.2025)

37. Національний банк України зберіг облікову ставку на рівні 15,5. Національний банк України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-155-21049#:~:text=15%2C5,рш%20% (дата звернення: 10.07.2025).

38. Облікова ставка НБУ у 2025 р. Дебет-Кредит (services.dtkt.ua). URL: https://services.dtkt.ua (дата звернення: 08.07.2025).

39. ОВДП-портфель держбанків скоротився на 8,3 млрд грн за підсумками і кварталу. FinBalance. 2021. URL: https://finbalance.com.ua/ (дата звернення 01.06.2025)

40. Огляд банківського сектору. Листопад 2024. Офіційний сайт НБУ. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-11.pdf?v=10 (дата звернення 05.06.2025)

41. Оперативні дані, що характеризують ліквідність банківської системи та чинники її зміни. URL: https:// bank.gov.ua/ua/markets/fm-liquidity (дата звернення 03.06.2025)

42. Пентелейчук А.-М. Управління інвестиційною діяльністю в сучасній банківській системі. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. 2021. URL: https://archer.chnu.edu.ua/ (дата звернення 30.01.2025)

43. Подвійний плюс: що врятувало українські банки у 2023-му та на що чекати у 2024 р. BanksRating. 2024. URL: https://banksrating.com.ua/ (дата звернення: 10.07.2025).

44. Президент підписав закон щодо державної підтримки інвестиційних проектів із значними інвестиціями». Офіційне інтернет-представництво Президента України, 12 лютого 2021 р. URL: https://www.president.gov.ua/ (дата звернення 02.01.2025)

45. Про впровадження СупТех та РеГтех. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/supervision/suptech-regtech (дата звернення 02.01.2025)

46. Рейтинг банків за обсягами інвестицій у цінні папери. 2025. Міністерство фінансів України. URL: https://minfin.com.ua/ua/banks/ranking/cip/ (дата звернення 05.06.2025)

47. Руденко Н.О. Структура інвестиційних портфелів банків України. Економічна наука. 2024. С. 115-123

48. Тропанець В. В. Інвестиційна діяльність банків в Україні: кваліфікаційна робота. Київ, 2020. 85 с.

49. Фінансові звітності АКБ «Індустріабанк». URL: https://industrialbank.ua/ua/financial-report (дата звернення: 28.05.2025).

50. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. Bank for International Settlements, 2010. URL: https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf (дата звернення 02.01.2025)

51. European Parliament and Council. Directive 2013/36/EU of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms. Official Journal of the European Union, 2013. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013L0036 (дата звернення 02.01.2025)

52. European Parliament and Council. Regulation № 575/2013 of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms. Official Journal of the European Union, 2013. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:320 (дата звернення 02.01.2025)

53. Nosratabadi S., Pinter G., Mosavi A., Semperger S. Sustainable Banking: Evaluation of the European Business Models. SN Business & Economics. 2020. Vol. 1. Art. 33. 21 c.

54. Pietsch A., Salakhova D. Pricing of Green Bonds: Drivers and Dynamics of the Greenium. ECB Working Paper Series № 2728. 2022. 48 c.

55. Ukrainian National Bank reforms and regulations 2025. Dentons. 2025. URL: https://www.dentons.com/ (дата звернення: 12.07.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Корпоративний кредитний портфель на 1 травня 2025 року

№ з/п	Назва галузі	Усього, млрд грн	У т. ч. МСП, млрд грн	Покриття кредитним ризиком, %	Міграція у NPL за 12 міс., % (кількість / сума)	Частка NPL, %	Коеф. борг. навантаження (2023 / 2024)	Коеф. покриття відсотків (2023 / 2024)	Структура позик “5–7–9%”, %
1	Сільське господарство	105	88	3.3	1.8 / 1.7	13	3.9 / 2.5	3.8 / 5.1	39.8
2	Оптова торгівля зерном	25	9	4.5	6.4 / 5.4	3	5.5 / 4.8	2.3 / 2.9	1.6
3	Торгівля нафтопродуктами	28	9	6.4	9.3 / 4.1	4	3.4 / 3.4	1.3 / 4.5	1.9
4	Інша оптова торгівля	79	59	4.0	2.9 / 2.3	12	4.1 / 3.4	3.4 / 3.2	15.0
5	Роздрібна торгівля	23	6	4.5	0.5 / 0.0	17	2.6 / 2.6	3.9 / 3.9	1.2
6	Харчова промисловість	46	24	4.1	1.8 / 1.6	13	4.0 / 4.1	4.2 / 3.9	10.9
7	Виробництво олії та жирів	24	1	2.0	0.0 / 0.0	10	6.0 / 2.6	3.0 / 3.8	1.3
8	Добувна промисловість	5	0	5.0	14.3 / 10.0	29	3.6 / 2.8	3.5 / 3.1	0.1
9	Металургія	10	7	3.8	2.3 / 8.8	45	3.3 / 3.6	3.8 / 3.8	3.2
10	Машинобудування	15	7	2.4	2.5 / 0.7	15	6.9 / 4.7	4.2 / 4.2	3.3
11	Хімічна промисловість	12	9	2.7	1.7 / 0.9	4	2.7 / 3.4	5.0 / 4.5	4.5
12	Виробництво буд. матеріалів	6	3	3.7	3.3 / 3.3	15	5.4 / 4.4	4.3 / 4.1	1.6
13	Легка промисловість	3	3	4.0	5.0 / 8.5	14	4.2 / 6.3	4.9 / 3.7	1.2
14	Інша переробна промисловість	12	10	2.3	1.6 / 0.5	11	3.0 / 3.2	5.7 / 5.7	4.0

15	Постачання е/е, ЖКП	11	7	6.4	5.4 / 0.9	32	5.8 / 3.3	3.9 / 4.4	1.2
16	«Зелена» енергетика	9	5	5.7	7.2 / 10.2	65	6.2 / 2.4	2.7 / 5.2	0.5
17	Операції з нерухомістю	14	9	6.2	2.4 / 2.8	44	7.8 / 7.3	1.9 / 2.0	0.2
18	Комерційна нерухомість	8	7	5.3	2.1 / 0.3	84	5.3 / 5.6	2.5 / 2.5	0.3
19	Транспорт	16	11	3.2	3.7 / 3.5	18	2.6 / 3.6	4.1 / 3.8	3.7
20	Будівництво	7	4	4.1	3.3 / 7.1	53	5.9 / 2.8	4.1 / 5.1	2.1
21	Фінансові послуги	1	0	0.6	6.5 / 0.2	24	2.8 / 7.4	0.7 / 1.5	0.1
22	Інше	25	10	6.6	4.4 / 3.2	43	3.5 / 3.8	3.6 / 3.7	2.2
23	Державні підприємства	76	13	2.4	0.0 / 0.0	8	6.1 / 5.7	1.9 / 2.5	0.0
	Усього	578	345	3.8	2.7 / 2.0	25	4.6 / 4.2	3.2 / 3.6	100.0

Джерело: [26]